

קונטרס

הבינוני

פרשת ויקהל פקודי
תש"פ

שנה ב' חוברת כ"ה

שיעורי

הרב שמעון שפיצער שליטיא
הנלמדים בבית המדרש בית אהרן'
רח' פחד יצחק 5, ביתר עילית ת"ו

הבינוני

שיעורי הרב שמעון שפיצער שליטיא

A PROJECT OF

שמעו ותחי נפשכם!!

האזינו למאות שיעורים השווים לכל נפש
הנאמרים מדי יום ביומו בכל מקצועות התורה
והחסידות מסודרים להפליא ומלאים כל טוב

קול הבינני

בארה"ב

718-686-8300

ארץ ישראל

072-257-7726

להצטרף לקבלת השיעורים או החבורות

באימייל ולשלוח הערות:

info@lomdoschasidus.com

H0722577726@gmail.com

347.351.2400 / 053.311.0743

שיעורי הרב שמעון שפיצער שליטיא

מפתח הענינים:

מדור אמונה ובטחון – פתיחת בעל חובת הלכבות לשער הבטחון שיעור מ"ג

בטחון בה' בצל נגיף הקורונה

כשהצדיק לקח מהחסיד את כספו \ אין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים \ בשביל הבטחון נגאלו ישראל \ בין ישראל לעמים \ בעתיקא תליא מילתא \ בין שלווה אמיתית לשלווה מדומה \ בעבור תדע כי אין כמוני בכל הארץ \ ליצנותא דעבודה זרה \ כי לי בני ישראל עבדים \ הטבעים לא יגרעו ולא יסיפו \ חרדת אדם יתן מוקש \ לא ההשתדלות מועילה אלא עשיית רצון ה' \ אל תחקור אחר העתידות \ הקב"ה הקל מעלינו את עבודת הבטחון \ מתניכם חגורים נעליכם ברגליכם \ עשרה יושבין זה אצל זה ושונין \

גודל חובת ומעלת הזהירות שלא להעביר את מחלת הקורונה

יותר יש לו לאדם ליזהר שלא יזיק \ גם אם השני מוכן להסתכן \ איזהו חסיד ? \ ואהבת לרעך כמוך \ לעשות רצונך אלוקי חפצתי \ שמחה של מצוה \ חכם מהו אומר ? \ ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב \ המזיק לאחרים מזיק לעצמו \ השורף צפרניו חסיד \ והגבלת את העם \ הכנה לשבת קודש

סילוק הפחדים כשמירה

הבוטח אין דבר רע שולט בו \ הנה אל ישועתי אבטח ולא אפחד \ מקור הפחד - איבוד שליטה \ גלגל החוזר בלב מפחד \ שורש הפחד בדמיון ושקר \ כלי זיינו של היצר הרע \ כך בטחו אבותינו \ האמונה שהקב"ה יקיים את הבטחתו על-פי דרכו \ אל יהרהר אחר עתידו \ להעלותם על נס \ בין בוטח למפחד \ אשר יגורתי בא לי \ ונשמרתם מאוד לנפשותיכם \ מי האיש אשר בנה בית חדש \ הוי בורח מן הפחד \

אופן העבודה להיות בשמחה בתקופה זו

השמחה עוצרת את המגיפה \ שלא יהא לבך חלוק על המקום \ כל דעביד רחמנא לטב עביד \ חכם מנצל הזדמנויות \ הזדמנות להגיע למדרגות גבוהות \ הזדמנות להתעלות במדרגות הבטחון \ תוכחת מגולה מאהבה מוסתרת \ הקב"ה פורע מן המתגאים על-ידי בריה קלה \ וכי נחש ממית או נחש מחיה ? \ הודו לה' כי טוב \ יודו לה' חסדו \ ברוך השם יום יום \ תם היפך מת \ חתונות על טהרת הקודש \

הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זיע"א

השתטחות בריחוק מקום \ סימנא מילתא הוא \ שייכות עם הצדיק \ הללו עבדי ה' \ לבו כואב ומצר על בני ישראל \ מסירות נפשו לאחיו מישראל \ לבו של הצדיק מי יירשנו \ שכר מצוה מצוה \ אינני מיורדי הים \ יושב על קברו \ זהו כבודן של בני מלכים \ החברותא של הצדיק \ ישראל ערבים זה לזה \ רצון יראיו יעשה \ בורא רפואות נורא תהילות \ כף של קינוח סעודה \ למה פני הבעל דבר רעים \

מדור הילולא דצדיקיא

הגאון רבי יואל ב"ר שמואל סירקיש הבית-חדש זצ"ל רפאות תהי לשריך \ הלכתא כוותיה \ מן השמים הסכימו כמותו \ על מזבח הדפוס \ הוצאת פסק דין לאור קודם הסתלקותו \ הצלת רשעים מן הגהינום \ התרת עוף על-פי פסק הב"ח \ כשרות אתרוגי קורפו \

מדור אמונה ובטחון – פתיחת בעל חובת הלבבות לשער הבטחון שיעור מ"ג

בטחון בה' בצל נגיף הקורונה

הצדיק. האשה טענה שהיות שזה כל הסכום שנשאר להם במזומן, לא יתכן שיתנו אותו לצדיק, ובעלה טען שאם זהו הסכום שהצדיק ביקש, מסתבר שהברכה שווה יותר מסכום זה. טענת הבעל גברה ונכנסו שניהם עם צרור הכסף בידיהם לזכות בברכת הצדיק.

ויהי בלילה בשעה מאוחרת, ראה ר' ברוך איך הצדיק יוצא עם משמשו לחצר בית המלון ומסובב את מקלו על הארץ כביכול עושה צורות, תוך שהוא אומר: "בחלק זה אפשר להקים בנין בן שתי קומות, ובחלק זה אפשר להעמיד אורות סוסים"... וכן היה עובר מחלק לחלק ומדבר מה אפשר להעמיד בהם, עד שהוקם לפי דיבורו כעין כפר שלם דמיני.

כשראה ר' ברוך את כל זה, תמה מאד על שני דברים הללו: בתחילה לקח הרבי מבעל המלון את סכום כספו האחרון, ועכשיו הוא הולך כמשתגע ומדבר דברים דמיניים...

כעבור כמה שנים נקלע הסוחר ר' ברוך שוב לאותו מקום והנה נגלה לעיניו כפר שלם במקום אותו בית מלון ישן. על אתר נזכר בדיבורי הצדיק, הוא התחיל להתבונן סביבו וראה שכל מה שהוקם הוא לפי מה שיצא באותו לילה מפיו, לא נפל

כשהצדיק לקח מהחסיד את כספו

פעם היה סוחר גדול ושמו ר' ברוך שנקלע לעיר אחת והתאכסן בבית מלון. באמצע הלילה התעורר לקול מהומה גדולה, הציץ מבעד לחלון וראה כרכרה מתקרבת אל בית המלון. לפתע שמע נקישות בדלת, ניגש אל הדלת והנה בעל המלון עומד ומבקש היות שהצדיק רבי דוד מטאלנא הגיע כעת למלון, יעשה טובה ויעבור לחדר אחר, כי חדר זה הוא הנאה ביותר ומתאים ביותר לצדיק שהגיע.

ר' ברוך שמע על הזכות הגדולה שנפלה בחלקו להיטיב לצדיק מפורסם, והסכים מיד לעבור לחדר אחר, אך ביקש שיתנו לו את החדר שלידי חדר זה כדי שיוכל לראות מקרוב את עבודת קדשו של הצדיק. ואכן ראה אנשים רבים מתחילים לנהור לחדרו של הצדיק להתברך אצלו, והנה בתוך הבאים גם בעל המלון בכבודו ובעצמו שבא יחד עם אשתו לבקש מהצדיק ברכה לפרנסה, באשר לא שפרה עליהם פרנסתם.

ר' ברוך שמע את הצדיק אומר להם שאם ירצו לקבל ברכה לפרנסה, יצטרכו ליתן לו עבור כך מאתיים רובל. כששמע בעל המלון על הסך הגבוה, אמר לצדיק שעליו להתייעץ על כך בישוב הדעת עם אשתו. יצאו החוצה והתחילו לדון בבקשת

להם על מי להשען אלא על אביהם שבשמים, כי אז יוכלו לקבל את השפע והחיות המזומנים להם וייפדו מכל צרותיהם.

וזה לשון ה'כלי-יקר' (בראשית כח, יד): אמרו במדרש (מדרש תהלים מד, ב) אין התשועה באה לישראל כי אם בזמן שהם בתכלית השפלות, שנאמר (תהלים מד, כו) כי שחה לעפר נפשינו דבקה לארץ בטננו, מה כתיב בתריה (לאחריו)? קומה עזרתה לנו. וטעם של דבר, שכל זמן שאינן בתכלית השפלות או אינן תולין בטחונם בה' וחושבים תחבולות להנצל מפח יקוש על-ידי תחבולות אנושיות, ועל כן ריחק ה' את האדם ורבה העזובה, כי לא בטחו בתשועת ה', אך כשיראו כי אזלת יד השתדלותם ואין עוזר וסומך, אז עיניהם נשואות אל ה' לקרוא אליו בעת הצר להם וה' שומע, ובאותו זמן התשועה באה דרך בריחה מן הקצה אל הקצה, דהיינו מן תכלית השפלות אל תכלית המעלה.

אמור כי מה שמוציא את בני ישראל מן הגלות הוא הבטחון, אך כדי שיגיעו לבטחון אמיתי שאינו מן השפה ולחרץ, הם זקוקים להגיע למצב שבו ירגישו שכלו כל הקיצין ואין שום אדם או דבר בעולם שיכול להושיעם, ורק ה' אלוהי ישראל הוא זה שיכול להושיעם, ויושיעם כשיפנו אליו.

בשביל הבטחון נגאלו ישראל

כתב בספר 'קב הישר' (פרק פב): אמרו רז"ל בשביל ד' דברים נגאלו אבותינו ממצרים ואחד מהם בשביל שהיו תולין בטחונם בהקב"ה, וכמו שהיתה גאולה

שערה מכל אשר דיבר. הלך לחפש את בעל הכפר וראה שהוא אותו בעל מלון שהכיר לפני כמה שנים.

מיד שינה ר' ברוך את עורו והחליט לנסוע לטאלנא אל הצדיק ולשמוע מפיו את פשר כל הדברים אשר ראו עיניו...

אמר לו הצדיק: הבה ואסביר לך! בעל המלון חסך לעצמו סכום זה של מאתיים רובל כדי שיהיה מוכן לו על כל צרה שלא תבוא. ואכן, כל פעם שהיה רואה איזו צרה מתקרבת, היה מניח את דעתו לאמר שיש לו מאתיים רובל שהוא סכום מכוויד לכלכל בו את משפחתו במשך תקופה ארוכה, ושאם ירצה יוכל גם להשקיע אותו כדי שיניב רווחים. כשבא לבקש ממני ברכה לפרנסה, ראיתי שזה מה שמעכב את השפע מלבוא אליו, לכן גמרתיו אומר בנפשי להוציא ממנו את הסכום שחסך לעצמו. וכיון שהסכים לוותר על כל הסכום ולהשען על אביו שבשמים שיפרנס אותו, ידעתי שמעתה יוכל השפע לבוא אליו ויצאתי החוצה לתכנן את הכפר שיקים עם בוא השפע...

אין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים

ואם כשמדובר באדם פרטי הוא כך, קל וחומר כשמדובר בכלל האומה הישראלית. והרי הקב"ה אוהב את עמו ישראל באהבה עזה שאין לתארה ואין לשערה, וכשהוא רוצה להוציאם מן הגלות המור, הוא עושה זאת ברוב אהבתו על-ידי שהוא לוקח מהם את הדברים שעליהם הם נשענים, כדי שיגיעו למצב בו ירגישו שאין

המשיח לא יבוא עד שתתבקש דאגה בקרב בני ישראל ולא תִּמְצָא לרוב בטחונם בה'.

בין ישראל לעמים

והנה כבר הבאנו בשיעור קודם ממדרש שיר השירים שבימות המשיח יהיה דְּבָר גָּדוֹל בְּעוֹלָם, ויותר מזה איתא בתוספתא (תענית פ"ב ה"ג) שיהיה אז **מבול של דבר לאומות העולם**. ואכן בימינו אנו רואים בעינינו איך דברי חז"ל מתקיימים במלואם, כאשר הַדְּבָר מתפשט בקרב אומות העולם במהירות כזו שלא היתה כמוה מעולם. וכשרואים שדברי חז"ל מתקיימים, הרי זה גורם לנו לשמחה גדולה, הן בגלל שרואים שדבריהם חיים וקיימים ומבינים מזה שגם כל שאר דבריהם על אודות ביאת הגואל יתקיימו במלואם, והן בגלל שמגיעים מחמת כן לאמונה ובטחון.

אכן לא כאומות העולם בני ישראל, בעוד אומות העולם מתייחסים אל מצב כזה כאל מקרה טבעי שאין בו יד מכוונת ומנסים להתמודד אתו בכוחות עצמם ללא הצלחה יתירה, בני ישראל בהיותם העם הנבחר בני א-ל חי, מתעורר אצלם הניצוץ האמוני עד שמאמינים שמי שנגזר עליו להדבק במחלה, רגליו יוליכו אותו למקום מסוים כדי שיידבק, וכמו שנאמר (תהלים לז, כג): "מה מצעדי גבר ודרכו יחפץ", ומי שנגזר עליו לישיב בדד, יוליכו אותו למקום מסוים אשר שוהה בו חולה, כדי שיצטרך להכנס לבידוד ולהיות שרוי בפרד. ועוד זאת יאמינו שהקב"ה טוב ומטיב, ועל כן כל מה שעובר אליהם, בין קל בין קשה, אינו אלא טוב בתכלית הטוב.

ראשונה כן תהיה גאולה אחרונה... ועכשיו אני רואה בעוונותינו הרבים שאחד מן האלף תולה בטחוננו בהקב"ה, כי רוב העולם תולין בטחונם בממון ובבני אדם שאין להם תשועה, וזה הגורם שרואים את העניים שהמה בתכלית השפלות (כי הם סומכים על העשירים) ועשירים נוטלים שררה לעצמן והעני הוא כקוץ בעיניהם (כי חושבים את עצמם כנעלים מכל בני העולם בגלל ממונם)... ומכל שכן שאין מזכירין חורבן בית המקדש וגלות המר ואריכות הגלות ואין שם כל לב להתפלל על זה, ואילו היה שם בטחוננו על הקב"ה היה תמיד לנגד עיניו להתאבל על חורבנו של בית המקדש ועל אריכות הגלות. על כן צריך האדם להשיג בדעתו שלא לעכב הגאולה ולתלות בטחוננו בהקב"ה.

וזהו גם מה שאמרו חז"ל (תיקוני זוהר נז, א; שבת קיח, ב) "אלמלי שמרו בני ישראל שבת אחת (ולגירסת הש"ס: שתי שבתות) מיד היו נגאלים", כי בשבת צריך יהודי להרגיש כאילו כל מלאכתו עשויה, והיינו להגיע לבטחון שהוא בעצמו אין לו כלום ורק הקב"ה יכול להושיעו, וכשבני ישראל כולם מגיעים למדרגה זו, ממילא באה הגאולה. וכאמור, לכן מביא הקב"ה לעולם מצב שבו כולם - כולל החכמים הגדולים - מוכרחים להרים את ידיהם לאות כניעה, מפני שהוא רוצה להכין את העולם לקראת הגאולה השלימה.

במסכת סנהדרין (צח, א) איתא: "אמר רבי חנינא, אין בן דוד בא עד שיתבקש דג לחולה ולא ימצא". פירש בספר 'בן יהודע': דג הוא מלשון דאגה, רוצה לומר מלך

וכאמור, פנימיותם של בני ישראל מתעוררת דווקא בעתות קשים כאלו, כאשר רואים איך רוח נושבת בעולם ומזיקה את כל בני המדינות על-ידי גלגל המתגלגל ותוצאה הבאה מתוצאה מבילתי יכולת לעצור, כי אז אנחנו מוכרחים להתעורר ולהוציא את אמונתם החוצה.

בין שלושה אמותיות לשלושה מדומה

הן יכולים אנו לראות בעצמנו, איך בתחילה כשהמחלה התפשטה רק במדינת סין (כינע - china), היו רבים מביננו מזלזלים בדבר והיו ממאנים להתעורר, ואפילו כשהתחילה כבר להתפשט לארצות הקרובות והרחוקות, היו עדיין אנשים רבים שהרגיעו את עצמם באמרם לעצמם שאין זה יותר גרוע מ'שפעת' (flu) רגילה וכדומה, אך כיון שהגיעו השמועות כי המחלה התפשטה גם במקומות שאף הם נמצאים לפעמים שם, לפתע התערער עליהם שלוותם, וכל כך למה? מפני שבתחילה לא נבעה שלוותם מתוך אמונה ובטחון, אלא מתוך שאננות וחוסר רצון להתמודד עם המציאות החדשה, וכיון שהתקרבה המציאות עד אליהם וראו שאינם יכולים להתעלם יותר, ממילא נתערערה עליהם שלוותם, ואכן מעתה יוכלו להדליק את הניצוץ האמוני שבתוכם ולהגיע לשלווה אמיתית הבאה מתוך אמונה איתנה וקרבת אלוקים, אשר זוהי התכלית שלמענה הביא הקב"ה מציאות חדשה זו לעולם.

בעבור תדע כי אין כמוני בכל הארץ

במכת בכורות אמר הקב"ה למשה שיאמר לפרעה (וארא ט, יג-יד): "כה אמר

אצל אומות העולם גם מתעוררת הפנימיות, אך בהיותם יונקים משלוש הקליפות הטמאות כמבואר בספר התניא, הם רע בשורשם, וכיון שכך הפנימיות המתעוררת אצלם מביאה אותם ליאוש וגאווה והולכים ומתרחקים מהקב"ה יותר ויותר.

נמצאנו למדים שאותו מאורע ממש יבדיל בין ישראל לעמים, כאשר לישראל יגרום הקירוב ולאומות העולם יגרום הריחוק. וזהו כוונת התוספתא שליוות המשיח יביא הקב"ה לעולם מבול של דבר על אומות העולם, כי אומות העולם יגיעו על ידו ליאוש ונמצא שהגיע אליהם חלק הרע של הַדְּבָר, וישראל לעומתם יגיעו לקרבת אלוקים על ידו ונמצא שהגיע אליהם החלק הטוב שבו.

בעתיקא תליא מילתא

כמו כן אנו מוצאים שכאשר בני ישראל עמדו על הים והוצרכו לנס, שאלו המקטרגים: "מה נשתנו אלו מאלו הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה?" ומה היתה התשובה אליהם? "בעתיקא תליא מילתא", כדאיתא בזוהר הקדוש (בשלח נב, ב) על הפסוק (שמות יד, טו) "ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי, דבר אל בני ישראל ויסעו", והיינו כי באמנתם בני ישראל נבדלים מאומות העולם, ואף אם באופן חיצוני נדמה שהם שווים אליהם כי הללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז, עם כל זה בפנימיותם בני ישראל יודעים שהם יונקים את חיותם מהקב"ה ומאמינים בו מה שאין כן אומות העולם, ולכן בכוח האמונה ראוים הם שייקרו להם הים.

ג) והביאו רבי עקיבא איגר (ברכות יג, ב) שהקורא את שמע צריך להזכיר מלבד קריעת ים סוף ויציאת מצרים, גם מכת בכורות, וכפי שאנו באמת אומרים בשחרית "כל בכוריהם הרגת ובכורך ישראל גאלת", ובערבית "המכה בעברתו כל בכורי מצרים", ולכאורה תמוה מאי שנא מכת בכורות שדווקא אותה יש להזכיר מכל המכות, אך לפי האמור הדבר מובן להפליא, כי מכת בכורות היא אשר הביאה את בני ישראל אל הגאולה.

ליצנותא דעבודה זרה

ועוד כתב מהר"ל, שמטעם זה נצטוו בני ישראל בשחיטת הפסח בין תשע המכות הראשונות למכת בכורות, כי זקוקים היו לזכות כדי שלא ייהרגו על-ידי המשחית, וכדכתיב (בא יב, כב): "ולקחתם אגודת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות מן הדם אשר בסף, ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר, ועבר ה' לנגף את מצרים וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות ופסח ה' על הפתח ולא יתן המשחית לכא אל בתיכם לנגף", ומה הועילה להם? מה שלקחו את העבודה זרה של המצריים ושחטו אותה ללא מורא וללא פחד, והכריזו קבל עם ועדה שאין שום תוחלת בעבודה זרה כי אם בה' אלוקי ישראל¹.

לא היה די להם לבני ישראל במה שלא שינו את שמם ולבושם, אלא זקוקים היו להגיע לאמונה עמוקה עד שיצעקו בוז

ה' א-להי העברים שלח את עמי ויעבדוני, כי בפעם הזאת אני שולח את כל מגפותי אל לבך ובעבדיך ובעמך בעבור תדע כי אין כמוני בכל הארץ". צא ולמד: הלא כבר שודדו עד כה כל המערכות, כל המימות כבר נהפכו לדם, הארץ כבר השריצה כינים באופן שאפילו המכשפים לא יכלו לחקותו, וכבר ירדו מן השמים מים ואש בערבוביא, וכן הלאה, וכי אפשר שעדיין לא נחרטה הידיעה בלב כי אין כמוני בכל הארץ? ! אכן, הוא אשר אנו רואים מכאן, שעל מנת שתחרט ידיעה זו בלב, צריך היה הקב"ה לשלוח מגיפה בארץ, כי רק על ידי כן הגיעו להכרה אמיתית, גם המצרים וגם בני ישראל, שאין כמוהו בכל הארץ, ומשהגיעו בני ישראל להכרה זו, ממילא ירדה מלבם קליפת מצרים ובה גאולתם.

כן כתב מהר"ל ומבואר בעוד ספרים, שבשעה שהשתוללה בחוצות מגיפת הבכורות ונתחזקה אמונתם של בני ישראל, באותה שעה עצמה היתה גאולתם, וזאת הגם שבפועל יצאו ממצרים רק למחרת, והוא כאמור, כי תכלית השפלות במצרים היתה חיזוק האמונה בלב והיא אשר הביאה את הגאולה. וכן מרומז במסכת ברכות (ד, ב) שהגאולה כבר התחילה בלילה, כאשר ניתנה הרשות לצאת ממצרים עם ביטול קליפת מצרים, אלא שבפועל לא יצאו רק בבוקר.

ומטעם זה איתא במדרש (שמו"ד כב,

¹ ואם אז היה הכבש עבודה זרה, בימינו הכסף הוא העבודה זרה, וכמו שאמרו הצדיקים שתאוות הממון היא שיירי תאוות עבודה זרה, ולכן אנו רואים בימים אלו מיליארדים של דולרים השייכים לאילי הון יורדים לטמיון.

עבדים, ולא עבדים לעבדים, והוצאתים מעבדות לחירות, והלך זה וקנה אדון לעצמו - ירצע בפניהם.

הנה לכאורה יש מקום לעבד לטעון: מה פשעי ומה חטאתי, הלא עבד אנכי לה', אלא שרצוני להוסיף לעבוד גם את אדוני כדי להתפרנס, ומה רע בכך? אכן פשעו של העבד הוא במה שסבור שאינו יכול לקבל את פרנסתו רק מאדונו זה, ודבר זה מי לחש לו? הלא לאלוקים פתרונים לפרנסו באלפי דרכים שאינם עולים על דעתו! ועל כן לוקחים אותו אל הדלת ואל המזוזה כדי שיבואו אלו ויעידו על מה שאמר הקב"ה בשעה שפסח על בתי ישראל כי לי בני ישראל לעבדים ולא עבדים, שהרי אז באמת הגיעו בני ישראל למדרגה גדולה באמונה עד שהבינו שאינם תלויים באף אחד ובשום דבר כי אם בה' אלוקים.

הטבעים לא יגרעו ולא יוסיפו

ואכן גם פרטי צורת אכילת הפסח ניתנו לנו לשם כך, כדי להמשיך לנטוע בלבנו אותה אמונה שזכינו לה במכת בכורות, וכמו שכתב בספר הקדוש "דרך פקודיך"² (ל"ת ח) בטעם האיסור להותיר מהפסח, וזה לשונו: טעם למצוה זו על-פי מה שכתבתי לעיל דעיקר מצות אכילת הפסח לקבוע יתד תקוע בלבבנו שהטבעיים לא יגרעו ולא יוסיפו זולת בהשגחת הבורא, ואפילו האכילה ושתייה הטבעיית הכל בהשגחה נפלאה מהיוצר כל הוא אלוקינו, ואם כן מהראוי להשליך כל מאווייו עלינו

לעבודה זרה מתוך הכרה ברורה שאין לה שום תוחלת, או אז פסח הקב"ה על בתי בני ישראל ולא נפקד מהם איש. וכאמור, אמונה זו שהגיעו אליה היא עצמה היתה גאולתם.

ואכן, כמו אז כאשר נוגפו כל הבכורים שהם ראשי הקליפה, גם היום אנו רואים בחוש איך המגיפה פוקדת גם את ראשי ומנהיגי המדינות, ובפרט של איטליה ושל איראן, הלא הם מלכי רמי ופרס שעליהם דיברו חז"ל במסכת עבודה זרה (דף ב, ב) שיישאר עד ימות המשיח. וכשבני ישראל רואים כל אלו, אמונתם מתחזקת בלבם ביתר שאת ומתעורר בקרבם כוח ליצנותא דעבודה זרה וגוברת בהם הידיעה שאין שום דבר שיכול להועיל להם מבלעדי עוזו ועזרתו של הבורא יתברך שמו, וזו היא גאולתם ופדות נפשם.

כי לי בני ישראל עבדים

במסכת קידושין (כב, ב) איתא בענין עבד נרצע: רבן יוחנן בן זכאי היה דורש את המקרא הזה כמין חומר: מה נשתנה אוזן מכל אברים שבגוף? אמר הקדוש ברוך הוא: אוזן ששמעה קולי על הר סיני בשעה שאמרתי (בהר כה, נה) כי לי בני ישראל עבדים, ולא עבדים לעבדים, והלך זה וקנה אדון לעצמו - ירצע. ורבי שמעון בר רבי היה דורש את המקרא הזה כמין חומר: מה נשתנה דלת ומזוזה מכל כלים שבבית? אמר הקדוש ברוך הוא: דלת ומזוזה שהיו עדים במצרים, בשעה שפסחתי על המשקוף ועל שתי המזוזות ואמרתי כי לי בני ישראל

² על המצוות להגה"ק רבי צבי אלימלך בעל 'בני יששכר' זיע"א.

מאתנו שלא להשתמש באותם כלים שהשתמשו בהם עד כה להרגיע את עצמינו, ולא לחשוב על-פי אותם מהלכים שהיו לנו עד כה. תחת אשר המציאות החדשה תביא את האדם לידי דאגה, אשר ממנה יבוא ליאוש ר"ל, צריכה היא להביא אותו לידי בטחון בה', וכמו שאמר החכם (משלי כט, כה): "חרדת אדם יתן מוקש ובוטח בה' ישוגב".

ועל כן יש לו לאדם להעלות על זכרונו כל אימת שהוא מרגיש אימה ופחד מהמצב וכל אימת שהמצב נוגע לו בפרנסתו וכדומה, שהקב"ה ידע בראש השנה על כל אלה, ושהוא טוב ומטיב לכל וכל מה שנעשה הוא מחמת אהבתו אלינו ומחמת רצונו שנוכח אותו ונבטח בו, כי בזכות הבטחון נתקרב אליו ונוכח לגאולה השלימה.

והגם שאנו צריכים להרגיע את עצמנו אך ורק על-ידי הבטחון בה' ולא על-ידי אמצעים אחרים, עם כל זה עלינו לנקוט גם באמצעי הזהירות כפי שמורים לנו המומחים, ואין בכך כל סתירה, כי כך מצוה אותנו בוראנו לשמור על נפשותינו ועל נפשות אחרים אפילו במקום ספק, ואדרבא, בזה שאנו מקיימים את מצוותו, מתחזקת אמונתנו בו.

לא ההשתדלות מועילה אלא עשיית רצון ה'

ובל נשכח, שכל ההשתדלות

יתברך, ויספיק מה שחננו השי"ת די הסיפוק יום יום, ולא ידאג על יום מחר, על כן נצטווינו שלא להתיר ממנו עד בוקר, הוראה שלא לדאוג דאגת מחר, ויבטח בשם ה' אשר בידו נפש כל חי, הוא מחיה את כולם והוא זן ומפרנס לכל.

מי שהאמונה מפעפעת בקרבו אינו יוצא לקנות מזון לכמה חדשים, כי יודע הוא שהמציאות החדשה שעשה ה' היא כדי שיתקרב אליו ולא כדי שיתרחק ממנו ח"ו על-ידי שיכין לעצמו מזון ומחיה לעתיד³ ויאמר שלום עלי נפשי...

הקב"ה מדבר אלינו במצוות אכילת הקרבן פסח ואומר: אל תחמיצו את ההודמנות להרגיש את מתיקות אור האמונה! ועל כן אני מצוה אתכם שלא תותירו מן הקרבן ליום אחר, אלא תהיו שמחים ומאושרים על שזכתם להיות מבני ישראל ולא מאלו שהרגישו את טעמה של מכת בכורות.

ומסיים הרה"ק בעל בני יששכר זיע"א בספרו "דרך פקודיך": גם לעת כזאת שהמצוה הזאת בטילה בעוונותינו הרבים, עם כל זה ענפיה אינם בטלים, אם כן גם עתה בלמדו המצוה הזאת יתבונן במדת הבטחון וישוב אל ה' על העבר על אשר החליף עולם קיים בעולם עובר והשתדל הונו ולא שם לבו אל דבר ה', ויקבל על עצמו על העתיד כנ"ל.

חרדת אדם יתן מוקש

הנה מצב זה הקיים היום, דורש

³ ראה מה שמביא המגן אברהם בסימן קנ"ז ס"ק ג בשם הוזה"ק (בשלח, קט) עד היכן הדברים מגיעים.

לבד.

אל תחקור אחר העתידות

עוד כלל גדול בבטחון הוא הציווי "תמים תהיה עם ה' אלוקיך" ואל תחקור אחר העתידות. ובכן, מה יהיה מחר? ומה יהיה בפסח? ומה יהיה לאחר כמה חודשים? לא! אל תחקור אחר העתידות! כל המחשבות הללו רק יחלישו בך את האמונה. תעשה את המוטל עליך באמונה ובשמחה, כאשר התקווה והציפייה היחידה שלך תהיה לביאת המשיח, אך בשום פנים אל תנהל את מחשבתך על-פי אותם חשבונות שאומרים לך אנשי התקשורת, כגון: "בימות הקיץ זה ייפסק עם החום", או כל מיני השערות מהשערות שונות מתי זה ייפסק. והרי מלבד מה שחשבונות אלו הם סתירה עם דרכי האמונה, עוד זאת הם דברי הבל, שהרי בעליהם עצמם אינם יודעים מה עתיד להיות למחר, והרי הם סותרים את עצמם מיום אחד למשנהו וניתנים פעם אחר פעם ללעג ולקלס ואעפ"כ אינם לומדים לקח.

המרגיע את עצמו על-פי חשבונותיהם של החוזים למיניהם וצופי פני העתיד, חוטאים בכפליים, פעם אחת על שעזבו דרך ה' ופעם שניה על שבחרו להסתמך על לבלרים או דברנים מטופשים שהם עצמם אינם מאמינים להשערותיהם, וכלשון הנביא (ירמיה ב, יג): "כי שתיים רעות עשה עמי, אותי עזבו מקור מים חיים לחצוב להם בורות בורות נשברים אשר לא יכילו המים".

שנעשה לא תעלה ולא תוריד מאומה, והרי זהו היסוד שלמדנו כבר כמה וכמה פעמים מדברי רבינו בעל חובת הלבבות, שההשתדלות בכל תחום לא מעלה ולא מורידה, וכבר יכול להיות בן אדם שיהיה במקום סגור ומסוגר ולא יתקרב לאיש, ואעפ"כ תפקוד אותו המחלה, כי כך גזר הבורא שתפקוד אותו, ואדרבא, יתכן מאוד שמה שהוא בוטח בהשתדלויותיו ובוזהירויותיו, הוא הגורם שתסתלק ממנו השגחת הבורא ושיהיה חשוף למלאך המשחית.

ומאידיך, מי שעושה את מה שמוטל עליו לעשות ובוד בבד בוטח בה' שהוא זה שישמרהו ויצילהו מכל צרה וצוקה, אפשר שיעמוד ליד מי שחלה במחלה זו ואעפ"כ לא תדבק בו המחלה ויהיה בריא ושלם. וכל זה הוא מפני שאין התוצאות בידי האדם, וכל התוצאות בידי הקב"ה אשר בידו נפש כל חי ורוח כל בשר איש ואשר יש לו חשבונות מדוקדקים עם כל אחד ואחד, אי-אפשר לנוס מרוחו ואי-אפשר לברוח מפניו.

החי באופן זה ניצול מן הלחץ והבהלה: מי יודע - אולי נגעתי במישהו? ואולי פעם אחת לא נטלתי את ידי מספיק? ואולי הכאב שבאזני השמאלית מבשרת על משהו רע? הבוטח בה' יודע שיד הקב"ה באמצע להטיב לו ושמה שמוטל עליו לעשות הוא להתחזק במידת הבטחון ובשמחה ולעשות את מה שאומרים לו לעשות, ולא להיות 'חכם מחוכם', כי מי שהוא 'חכם מחוכם', מגלה בדעתו שהוא סבור שיוכל להסדר

חז"ל (הגדה של פסח, ספרי כי תבוא) על לשון הפסוק (בא שם פסוק יב) "אני ה' - אני בעצמי ולא על-ידי שליח", ובעת גילוי שכינה צריך להסיר את הנעליים כמו שהקב"ה אמר למשה בעץ הסנה (שמות ג, ה) "של נעליך מעל רגליך", וכמו שנאסר להכנס להר הבית עם נעליים.

והשיב הגאון שכאן אמר הקב"ה: רצוני שְׂיָרְאוּ את אמונתם ובטחונם שהם מוכנים ומזומנים לצאת לדרך, ועל כן אני מוחל ומתיר להם להיות נעולים בנעליים...

עלינו לזכור שבמשך הדורות היו זמנים רבים של פקידה, וכמו שרואים בהרבה ספרים על כל מיני תקופות. אכן זמן פקידה אין פירושו שבהכרח יצאו אז מן הגלות, אבל פירושו שהוא זמן שבו העולם מזדעזע ובני ישראל יכולים אז להתעורר באופן כזה שתבוא הגאולה. ואכן אסור לנו לבזבז שעת כושר כזו, ובו בזמן שהיראה מתעוררת, אנו צריכים לעורר כנגדה את האהבה ולישר את מחשבותינו ואת רגשות לבבנו ולחזק את כל הדברים הטעונים חיזוק, וכל זה מתוך שמחה וציפיה לישועת ה', ועל-ידי-כן נוכל באמת להחיש את הגאולה, וכדאיתא במדרש שבזכות הקיווי בלבד לה' יכולים בני ישראל להגאל הגם שאין בידם זכויות אחרות. וזה ביאור נוסח התפילה

וזהו הביאור במה שאמרו חז"ל (סנהדרין צח, א) "אין בן דוד בא אלא בדור שכולו חייב או בדור שכולו זכאי", כי מצד קיום המצוות יתכן שיהיה דור

הקב"ה הקל מעלינו את עבודת הבטחון

הלא בימים אלו קל יותר להיות בעל בטחון, וכמו שאמרו הצדיקים שלעני קל יותר להיות בעל בטחון מן העשיר, כי העני יודע שאין לו ברירה אחרת כי אם לבטוח בה', מה שאין כן העשיר שמפתה אותו יצרו לבטוח בממונו. אכן, כאשר ראה ה' שקשה לנו להגיע למעלת הבטחון, הביא עלינו מציאות כזאת כדי להקל עלינו את העבודה, וכאמור, אחד מן היסודות של הבטחון הוא שלא לחקור אחר העתידות, והרי מפני כך עשה ה' שלא נוכל לדעת את העתיד, כדי שנהיה בחוסר ודאות ואז נוכרח להיות דבוקים בו בכל עת ונשפוך לפניו שיחנתנו באמירת מזמורי תהלים מתוך שמחה ודביקות.

עוד זאת יש לנו לזכור מה שגילה לנו רבינו בעל חובת הלבבות מיד בתחילת פתיחתו, שאין לך אדם בעולם שאינו בוטח, כל אחד חייב לבטוח, אלא שאם אינו בוטח בה' הוא בוטח בעצים ואבנים, ולכן אם תראה בימים אלו אדם שהולך רגוע ושליו ואינו בעל בטחון, תדע שהוא בוטח באיזה 'פרשן' שהרגיע אותו באופן זה או אחר. אך אנו לא נהיה כסילים, אלא נבטח בה' אלוקי ישראל, בו ולא בשום דבר אחר בעולם.

מתניכם חגורים נעליכם ברגליכם

הגה"ק רבי יהושע לייב דיסקין זצ"ל הקשה על מה שנצטוו בני ישראל בקרבן פסח (בא יב, יא): "וככה תאכלו אותו מתניכם חגורים נעליכם ברגליכם", והרי היה אז גילוי שכינה כמו שאמרו

הטילטול ולא מתוך הטירוף ולא מתוך הדחק, לא מתוך שאין להם מזונות, אלא מתוך עשרה בני אדם שהן יושבין זה אצל זה (וכפי שרואים כיום הזה שעדיין מתירים להם לבני ישראל לשבת עשרה עשרה) ויהיה כל אחד מהם קורא ושונה עם חברו וקולם נשמע, שנאמר (עובדיה א, יז) ובהר ציון תהיה פליטה והיה קודש וגו'.

כולו חייב, אבל בד בבד יכולים הם להיות כולו זכאי מצד האמונה והבטחון שבלבם, ועל כן ראוי להם להגאל.

עשרה יושבין זה אצל זה ושונין

נסיים בלשון 'תנא דבי אליהו' (סדר אליהו זוטא, יד): אין ישראל נגאלין לא מתוך הצער ולא מתוך השעבוד, לא מתוך

גודל חובת ומעלת הזהירות שלא להעביר את מחלת

הקורונה⁴

לאחרים **משלא יזיק לעצמו**. לאחר שכבר נודע לנו כמה אנו מחויבים להזהר שלא להנזק כמו שנאמר (דברים ד, טו) "ונשמרתם מאד לנפשתיכם", כי אין הגוף שלנו כדי שנוכל לעשות בו כרצוננו, מודיעה לנו התורה שמכל מקום להזיק לאחרים יותר חמור.

כן מסופר על ה'חזון-איש' שבלכתו ברחוב ורכב נסע מאוד מהר, היה זו הצידה ואומר למלווי: צריך להזהר, כי אפשר שאין בעל הרכב זוכר את דברי התוספות שיותר יש לו לאדם שלא יזיק משלא יזוק.

גם אם השני מוכן להסתכן

עוד מסופר שפעם נכנס הגאון רבי ניסים קרליץ זצ"ל למעונו של הגאון מטשעבין זצ"ל⁵ וביקש להושיט לו את ידו. סירב הגאון מטשעבין והטעים כי אינו בקן הבריאות ויוכל להדביקו. אמר לו הגר"ג קרליץ: "אף-על-פי-כן רצוני ליתן לכם שלום ולקבל מכם שלום, ואין אני חושש מהידבקות". אולם הגאון מטשעבין נותר בסירובו והסביר כי גם אם השני מוכן להסתכן, הוא אסור לו לסכנו, כי זהו הכלל

יותר יש לו לאדם ליהרר שלא יזיק

ילד צעיר שקנה חכמה נכנס פעם למעונו של מרן ה'חזון-איש' זצ"ל וביקש להבחן על מסכת בבא קמא. שאל אותו ה'חזון-איש' כדלהלן: כשרוצים להושיט סכין לאחר, איך מושיטים אותה? השיבו הילד: מסובבים אותה באופן שהחוד יהיה כלפי הנותן והידידת כלפי המקבל. שאל אותו ה'חזון-איש' אם יוכל להביא לכך ראייה מתוספות במסכת בבא-קמא. נדם הילד, וה'חזון-איש' השיב: בתוספות דף כ"ג עמוד א' ד"ה ולחייב ובדף כ"ז עמוד ב' ד"ה ואמאי כתבו יסוד גדול שיותר יש לו לאדם ליהרר שלא יזיק משלא יזוק, מכאן ראייה שכאשר מושיטים סכין לאחר יש להחזיקו באופן שלא יוכל המקבל להינזק ממנו, הגם שבגלל כן יוכל הנותן להינזק ח"ו.

ה'חזון-איש' ביקש לראות אם הילד יודע מה הוא הלב של מסכת בבא קמא, כי כל הלומד מסכתא, יש לו להוציא ממנה את הלב שלה. ואכן הלב של מסכת בבא קמא הוא יסוד זה בדברי התוספות, כי ממנו אנו למדים שכל-כך חמור הוא להזיק לאחרים עד שיותר יש לו לאדם להזהר שלא להזיק

⁴ נמסר ביום חמישי פרשת כי תשא – ט"ז אדר ה'תש"פ

⁵ הגה"צ רבי דוב בעריש וויידנפעלד זצ"ל גאון גדול ובקי בכל מכמני התורה, מחסידי הוסיאטין.

החשבונות כמה זה מסוכן בשבילנו, כי לא זהו הנושא, אלא הנושא הוא שלא נגרום ח"ו נזק לאחרים, והרי זה ידוע לכל אחד מאתנו שהזקנים ובעלי הגופים החלשים יכולים להנזק קשות ח"ו ממחלה זו. עלינו לשים בראש מעיינינו את בריאות הזולת ולשמוח במה שנקלעה בידינו ההזדמנות לקיים מצות 'ואהבת לרעך כמוך' בהידור רב על-ידי זהירות יתירה שלא לגרום נזק לאחרים.

לעשות רצונך אלוך הפצתי

כואב הלב לשמוע אותם 'חכמים מחוכמים' שעושים חשבונות לעצמם כביכול הם יודעים יותר מכולם... הנה נשמע אחד מחשב חשבונות איך להתחמק לליזענסק ולחזור, שהרי מעולם לא הפסיד נסיעה לליזענסק ביום ההילולא. בחיידך! מה אתה חושב להרוויח בזה? אתה רוצה לעבוד את ה' או רק לספר לכולם שמעולם לא הפסדת נסיעה לליזענסק ביום ההילולא? אם רצונך לעבוד את ה', עליך לשאול מה רצון ה' והלא רצון ה' הוא שהאדם ייזהר בכל אופני הזהירות כדי שח"ו לא ייגרם נזק על ידו לאחרים.

שמחה של מצוה

אמנם כן, הדבר פשוט שאין זה צריך לבוא מתוך לחץ ובהלה, אלא מתוך שמחה וחפץ לב ועל-ידי בקשת סיוע מאבינו שבשמים, וכדרך שעלינו לקיים את כל מצוות התורה.

והרי באופן זה אנו עושים דרך משל את ההכנות לפסח; אנו מתאמצים כפי המוטל עלינו לפנות עד הגרגיר האחרון של

ואין להרהר אחריו: יותר יש לו לאדם שלא יזיק משלא יזוק.

איזהו חסיד?

עוד היה מעשה עם הרה"ק רבי יואל מסאטמאר זיע"א כשהיה בפורים בירושלים, אז ניגש אליו יהודי אחד שקיים מצות 'עד דלא ידע' ואמר: "ידע הרבי שלמרות שאינני נמנה על עדת החסידים, חסיד אני יותר מכל החסידים, שהרי כך אמרו חז"ל (ב"ק ל, א) 'האי מאן דבעי למהווי חסידא יקיים מילי דנזקיין', ואני מעולם לא הזקתי ואף לא גרמתי נזק לשום בריה שבעולם."

השיב לו הרה"ק מסאטמאר: ומה שהרמב"ן אומר על כך ידעת?! הלא הרמב"ן כתב (ב"ב כו, א) בזה הלשון: 'מצוה להרחיק את עצמו אפילו להפסיד כל מה שיש לו ולא יפסיד חברו פרוטה', אמור נא לי, למדרגה זו כבר הגעת?! וכי כבר מוכן אתה להפסיד את כל אשר לך ובלבד שלא להפסיד פרוטה לזולתך?! ובכן, עדיין דרכך ארוכה לקיים מילי דנזקיין...

ואהבת לרעך כמוך

יסוד זה הכתוב בתוספות וברמב"ן ואשר צדיקי וגדולי הדורות נהגו על פיו הלכה למעשה, צריך ללוותנו בעת כזאת, וכל אימת שתתעורר לנו השאלה מדוע דווקא אנו מוכרחים להשמר כל-כך בעוד במדינה פלונית או במדינה אלמונית אין נשמרים כל-כך, נזכיר לעצמנו שכיחודים כשרים עלינו להשמר, לא בגללנו, אלא בעיקר בגלל אחרים שלא ינזקו ח"ו על ידינו.

צריכים אנו להשליך את כל

הוא להזהר בכל מיני זהירויות שלא לגרום נזק לאחרים, ואם כן עלינו בוודאי לקיים הוראות אלו גם אם יש לנו פקפוקים.

חכם מהו אומר?

חכם אמיתי יודע ומבין שכל מה שנעשה בעולם הוא כדי לעורר את בני ישראל להתנהג כראוי, ועל כן הוא מחפש לדעת בראש ובראשונה איזו מצוה נזדמנה לידו, וכיון שנודע לו שהמצוה שיוכל לקיים היא להזהר שלא להזיק אחרים, הוא תופסה בשתי ידיו ונזהר שלא להחמיצנה. אין הוא מפתח כל-כך על עצמו, כי כל מה שנגזר לבוא עליו, ממילא יבוא אליו, ואין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה'. אבל חושש הוא בעיקר שלא יבוא על ידו נזק או יותר חמור לאחרים.

ראה נתתי לפניך היום את החיים

ואת הטוב

הנה תפקידו של יהודי הוא להיות מרכבה לשכינה באמצעות מעשיו והבל פיו ועל-ידי-כן להביא חיות לעולם, והלא כן מספרים על הגה"ק רבי זאב נחום זצוק"ל אבד"ק ביאלא, אבי ה'אבני-נזר' זיע"א, שבגלל שלמד תורה בפורים בשעה שאף אחד לא למד והיה העולם עומד אז עליו לבדו, זכה והביא את נשמת האבני-נזר לעולם.⁶

ומעתה מובן שגם מי שנוקט באמצעי

החמץ מבתינו, אך תוך כדי אנו זוכרים שאין הדבר בכוחנו להבטיח שלא יכנס שום גרגיר של חמץ אל תוך המאכלים ואפשר גם לתוך המצה שמקיימים בו המצוה בליל הסדר, ועל כן אנו נושאים תפילה לה' שיהיה בעזרנו ויצילנו ממכשול, וכשמוסרים הדבר בידי ה', ממילא יכולים לעשותו מתוך שמחה.

להיות בשמחה מחמת התעלמות מן החומרות והקפידות שבחג הפסח, אינה חכמה אלא טפשות. החכמה היא להתכונן לפסח מתוך הכרה בחומרתו של משהו חמץ ומתוך ידיעה כמה הוסיפו רבותינו חומרות על גבי חומרות בהלכות הפסח, ואעפ"כ להיות בשמחה בגלל הידיעה שעלינו לעשות רק את המוטל עלינו כי לא ניתנה תורה למלאכי השרת, והתוצאות לאלוקים הן.

אם אנו מבינים שאנו מקיימים בזה מצוה, עלינו לנקוט בכל אמצעי הזהירות כפי שמפרסמים הגורמים המוסמכים לכך, כגון שלא ללכת במקומות הומי אדם ולשטוף את הידיים במי סבון וכן הלאה. יאמר 'חכם' אחד: "סבור הנני שמה שאמרו להזהר באופן זה וכזה, הוא מפני שיש להם נגיעה בדבר".

דברי הבל! והרי למנוע את העברת המחלה בכוחות עצמנו ממילא אין אנו יכולים, וכל מה שאנו יכולים הוא לקיים את המצוה כפי המוטל עלינו, ומה שמוטל עלינו

⁶ מסופר בספר 'אביר הרועים' אות ז, שכן גילה הרה"ק ה'שרף מקאצק' זי"ע שבזכות זה זכה הרב מביאלא לבן כזה נויש אומרים שהרה"ק מקאצק גילה זאת להרב מביאלא קודם הורתו ולידתו של ה'אבני נזר' כששכנע אותו לחזור הביתה.

אומר לנו התנא: הזהר ששורך לא יזיק, כי אם יזיק ח"ו, תסבול מחמת כן מכה מוחצת...

והנה היות שאין לדבר גבול כי תמיד אפשר להזהר יותר ויותר, לפיכך הוא בגדר חסידות, ועל כן אמרו על זה: "האי מאן דבעי למיהוי חסידא, יקיים מילי דנוקין", כי החסידות היא לפנים משורת הדין.

כן מסופר על הגאון מטשעבין זצ"ל שפעם העביר ילד אחד בכור המבחן על מסכת בבא קמא, וכשהגיע לדברי התוספות "יותר יש לו לאדם ליזהר שלא יזיק משלא יזיק", התבטא: "ס'איז א חסידישער תוספות'ל" [זה תוספות חסידי].

והיינו כאמור, כי על האדם להתחסד עם קונו על-ידי שירבה להזהר עוד ועוד שלא להזיק לאחרים.

נוכל ללמוד זאת גם ממה שאמרו חז"ל (ב"ק כו, א) "אדם מועד לעולם בין שוגג בין מזיד בין ער בין ישן", הא לך שעל האדם להרבות בזהירותו שלא להזיק אחרים יותר ויותר, עד שיגיע למדרגה שלא יזיק אף לא בשוגג ואף לא בשנתו.

השורף צפרניו חסיד

במסכת נדה (יז, א) איתא: תנו רבנן ג' דברים נאמרו בצפרנים; שורפן - חסיד, קוברן - צדיק, זורקן - רשע. ורש"י שם פירש מדוע שריפה עדיפה מקבורה, כי על-ידי קבורה יש לחשוש שמא יתגלו, מה שאינו כן על-ידי שריפה. אולם יותר מזה פירשו

זהירות כדי שלא להזיק לאחרים, מביא חיות לעולם בקיימו מצות ה', ומכלל הן אתה שומע לאו, שמי שאינו נוקט בהן, מסלק את החיות מן העולם ולרוצח בשוגג ייחשב ח"ו.

ולא זו בלבד שהוא מסלק בזה את החיות באותה שעה, עוד הוא מקלקל מחמת כן את צינורו, עד שגם בהמשך יהיה קשה עליו להביא את החיות לעולם על-ידי מעשיו. וכפי שנפסק כעין זה בשולחן ערוך (או"ח קכ"ה, ל"ה) לגבי כהן שהרג את הנפש, שאפילו הרג בשוגג לא ישא את כפיו, כי ידיים אלו שהרגו את הנפש אינן יכולות להיות יותר צינור להבאת שפע וחיות לעולם.

ונחזור שוב, אין עושים זאת מתוך בהלה ודאגה, שהרי ממילא אין הדבר מסור בידינו, אבל היות שאנו רוצים להיות מרכבה לשכינה, אנו מקבלים על עצמנו לעשות את רצון ה', ורצון ה' הוא לעשות את מה שמורים לנו לעשות ובצירוף תפילה לה' שיהיה בעזרנו, ממשיכים לחיות בשמחה.

המוזיק לאחרים מוזיק לעצמו

הרה"ק ה'אמרי-חיים' מוויזניץ זיע"א שאל פעם בדרשת הפתיחה לבני הישיבה את השאלה שהקשו הראשונים: מדוע המשנה הראשונה במסכת בבא קמא מתחילה בלשון 'ארבעה אבות נזיקין' ולא 'ארבעה אבות מזיקין'? ותיירץ כי התנא בא להשמיענו שמי שמזיק לאחרים, הרבה יותר משהזיק לאחרים, הזיק לעצמו. והסביר: אם אחד שובר את חלונו של חברו, אצל חברו זה נזק כספי בלבד, שהרי הוא יכול לתקן את חלונו, אבל אצל המזיק זה נזק נפשי.

משתתפים, אנו מרגישים מוגבלים מאוד, וצווחים מר: "די לנו במצוות וחוקי התורה, ומה לנו להוסיף גם את חוקי האחראים על בריאות הציבור?".

מודיעים לנו הצדיקים שאין הדבר כן, אלא תורה זו שצותה אותנו על אכילת מצה בליל הסדר ולצום ביום הקדוש, זאת היא התורה שציוותה אותנו בימים כאלו לעשות ככל אשר יורו לנו הגורמים המוסמכים על בריאות הציבור. **צריכים אנו להסתכל על כך כעל מצוה נדירה, דוגמת שילוח הקן ופטר חמור, ולשמוח על הזכות שיש לנו לנקוט באמצעים שונים שיועילו שלא יצא נזק לאחרים מתחת ידינו.**

הכנה לשבת קודש

פעם נשאל **הבעש"ט הקדוש** מפי בנו הרה"ק **רבי צבי זיע"א** איך עושים הכנה לשבת קודש, וענה: **"על-ידי הזהירות ממילי דנזיקין"**. סתם ולא פירש.

ונראה לבאר בדרך אפשר על-פי דיבור דומה שיצא מפי הרה"ק רבי צבי זיע"א. היה זה כאשר דיבר עם הרה"ק רבי **פנחס מקאריץ זיע"א** בענין ההכנה לשבת קודש, והרה"ק מקאריץ הקשה לו איך שייך לעשות הכנה לשבת קודש והלא קדושת השבת באה מלמעלה, ואיך ידע האדם איזו קדושה יתנו לו כדי שיוכל לעשות לה הכנה? הסביר הרה"ק רבי פנחס את דברי הרב הקדוש רבי צבי: אכן ההכנה צריכה

בתוספות שם בשם **הערוך**⁷, כי שריפת צפורן (וכן כל דבר הבא מן האדם) מזקת לאדם, ולכן הוא חסיד, שהרי הוא מחמיר על עצמו לשורפן **אע"פ שמזיק לו**.

הא לנו גם מזה, שמי שמחמיר על עצמו להזהר יותר ממה שהוא צריך שלא להזיק לאחרים, ומוכן הוא אפילו להזיק לעצמו מחמת כן, וכל זה מפני שיודע שכן עדיף טפי עבור זולתו, נקרא חסיד.

הסבא מסלאבאדקא זצ"ל דברו פעם עם תלמידיו על גדלות האדם, אמר: כשאדם הולך בשוק עם קדירה מלאה בידו, בדרך כלל יאמר לאנשים העוברים בצדו: "הזהרו שלא יתלכלכו בגדיכם". אבל אם יקלוט בעיניו את אביו מגיע לנגדו, תיכף ומיד יעבור לצד השני של הרחוב כדי שלא יצטרך להזהירו שלא יתלכלכו בגדיו, וכל זה למה? מפני שאת אביו הוא מחשיב.

הפטיר הסבא: אילו היינו מחשיבים את כל אדם באשר הוא, כי אז הלא היינו נזהרים באופן זה לנוכח כל אחד, והיינו מתרחקים כמטחוי קשת מבני אדם בשעה שדבר המזיק בידינו.

והגבלת את העם

לענייננו: כאשר מגבילים אותנו ואוסרים עלינו ללכת למקומות מסוימים או לנסוע למקומות מסוימים, וביותר כאשר על בעלי השמחה מביננו נגזר לערוך את שמחתם בכמות מצומצמת מאוד של

⁷ ספר ביאורי מילים בלשון חז"ל לרבינו נתן גאון ז"ל, ראש ישיבת רומי, תלמיד רבי מצליח הריין מסיציליא תלמיד רב האי גאון, עוד למד בישיבת רבי משה הדרשן בצרפת ואצל רבינו גרשום מאור הגולה.

נוהרים שלא להזיק לנפשותיהם.

ולפי מה שהובא לעיל מדברי ה"אמרי חיים" זיע"א ושאר הצדיקים שמי שמזיק לאחרים, יותר משהוא מזיק להם, הוא מזיק לעצמו, כי הוא מפסיד בכך את כוחו להיות מרכבה לשכינה ולהוריד השפע לעולם, נמצא שכל כמה שהאדם מוסיף בזהירותו שלא להזיק לאחרים, כך נשאת נשמתו מתוקנת וראויה להוריד את השפע לעולם, ואם כן מבואר הפלא ופלא שזוהי ההכנה לשבת קודש, כי משבת קודש בא השפע לעולם לכל השבוע.

להיות על-ידי השמירה מכל דבר רע, והוסיף: וזהו הביאור במה שאמרו חז"ל 'בשני דרב יהודה כולי תנויי בנזיקין הוה', היינו לשמור את עצמו מכל דבר המזיק לנפש.

וביאור הדבר, כי באמת נפשו של כל איש יהודי היא כלי מוכן לקבל את קדושת השבת, אלא שבקל הוא יכול לפגום אותה שלא תוכל הקדושה להכנס בה. על כן אומרים לו לאדם שישמר מכל דבר רע כדי שלא תפגם נפשו, וזהו 'בשני דרב יהודה כולי תנויי בנזיקין הוה', שכל שנותיהם היו

סילוק הפחדים כשמירה⁸

הפחד הזה ולהשליכו החוצה, כי מה יעשה האדם והוא קרוץ מחומר ויש לו רגשות שנברא אתם, ואחד מהרגשות הבולטים הוא הפחד.

והנה עצה גדולה נתן לנו משה רבינו ע"ה בתהלים (צ"א)¹⁰, במזמור הבטחון "יושב בסתר": "אומר לה' מחסי ומצודתי אלוקי אבטח בו, כי הוא יצילך מפח יקוש מדבר הוות... לא תירא מפחד לילה מחץ יעוף יומם", מבואר שמי שבטוח בה' ומכניס את עצמו תחת חסותו ומצודתו, ממילא אינו ירא מפחד לילה, וזה מפני שעם בטחוננו בה' יכול הוא להיות בטוח שלא יקרה לו שום פגע רע, וכהמשך דברי איש הא-להים: "לא תאונה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלך, כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך".

וכן הוא לשון הנביא ישעיה (יב, ב): "הנה אל ישועתי אבטח ולא אפחד כי עזי וזמרת י-ה ה' ויהי לי לישועה". הרי שהבטחון הוא העצה הטובה ביותר לביטול הפחד. ובספר "שומר אמונים" (סופ"א) כתב: ומידת הבטחון דוחה כל מיני פחדים, כמו שכתוב הנה אל ישועתי אבטח ולא

הבוטח אין דבר רע שולט בו

בספר "שומר אמונים" (מאמר הבטחון וההתחזקות) כתב: מובא מרבינו האר"י ז"ל, כשיש ח"ו דְּכָר בעיר, אין יכול לשלוט רק באלו שיש להם פחד, אבל באלו שמתחזקים בלבם בבטחונם על ה' ומתגברים על הפחד, אין שום דבר רע יכול לשלוט בהם.

וכתב עוד שם: עייין בספר "תורת נתן"⁹ פרשת ויחי וזה לשונו שם: ולכן צריך גם כן להזהר שלא להתיירא בשעת הדבר ר"ל מס"מ וחיילותיו, אלא להתפלל לה' והוא יענם, כי המתירא מלפניו הוא נותן לו כוח וגבורה להתגבר במגפה בר מינן בעיר, אלא חבי כמעט רגע עד יעבור זעם, ויעסוק תמיד בתורה ובמעשה הקטורת ויתבטל מותנא מעלמא עכ"ל.

הנה אל ישועתי אבטח ולא אפחד

ובכן, זקוקים אנו לעצות לאדם שלא יפחד הגם שיש לו סיבה טובה לפחד, שהרי קל הוא לומר לאדם: אל תפחד! אבל בפועל קשה לו לאדם שיש לו פחד בלבו לפוגג את

⁸ נמסר ביום שני פרשת ויקהל פקודי – כ' אדר ה'תש"פ

⁹ להגה"ק רבי נתן נטע שפירא הירושלמי זצוק"ל בעל מח"ס 'מצת שמורים' ועוד ספרים, הוא ערך את כתבי מה"ר חיים ויטל זצוק"ל ונדפסו בתוך ספר פרי עץ חיים בשם 'מאורות נתן'. קטע המובא בפנים כתב בתוך ביאור על דרוש שמהרה"ו מצא בכת"ק האר"י ז"ל בביאור הזוה"ק.

¹⁰ חז"ל אומרים ש"א מזמורים מתפילה למשה ואילך משה רבינו אמרם.

אפילו איזה בעל-חי קטן כגון חתול וכדומה, יִבְהֵל ויקפוץ לאחור, וכל זה מפני שחשב עד כה שעתידו בטוח ובין רגע עתידו התערער עליו.

גלגל החוזר בלב מפחד

ובקצרה: בדרך כלל אין האדם מהרהר הרבה על עתידו מפני שאין דבר מה שמערער אותו, ולכן אין לו סיבה לפחד, אבל כשבא דבר אחד ומערער את עתידו, מיד הוא מתחיל להרהר על עתידו, ומשוראה שאין עתידו בטוח כעתיד טוב אלא יתכן שיקרה לו איזה דבר רע בעתידו, מיד נרעש ונפחד.

נמצאנו למדים שישנו דבר המעורר את האדם לחשוב על-פי מהלך מסויים, ומהלך זה הוא אשר מעורר את רגש הפחד, וכגון מי שישמע כל מיני ידיעות על המגיפה ועל חומרתה, ידיעות אלו יעוררו אותו לחשוב שמא ייתפס אף הוא ברשת המשחית ושמא יזדקק אף הוא לשבת בדרד שבועיים ימים, ואלו יעוררו בלבו את רגש הפחד.

ואף זאת יש להוסיף, שכאשר יתעורר בלב האדם רגש הפחד, יעורר רגש זה את כוח הדמיון שבו כטבעם של רגשות לעורר את כוח הדמיון, וממילא יתגברו מחשבותיו השליליות עוד ועוד, כי יראה בעיני רוחו את כל הדברים הנוראים שתלאה העט מלתאראם קורים עמו, ושוב יוסיפו מחשבות אלו את רגש הפחד שלו ושוב יוסיף הפחד על מחשבותיו, וכך ימשיך הדבר להתגלגל

אפחד, וגם אם יש כמה מיני פחדים בעולם, והן כשהוא בעצמו נזדמנו לו פחדים ונסיונות, אם יעמוד בחוזק הבטחון, אז בוודאי יראה לו הקב"ה נפלאות.

ועוד אמר דוד בתהלים (נו, ד-ה):
 "יום אירא אני אליך אבטח". וכוונת הדברים שגם כאשר יהיה היום מעצם טבעו יום שמעורר פחד, והיינו כגון ששומע אדם איך מאות בני אדם מתים באיטליה ביום אחד, אשר הוא דבר שבוודאי יש בו כדי לעורר פחד גדול בלבו, עם כל זה, יכול הוא לכוון את מחשבתו למקום מסוים עד שתתגבר על הפחד שבלבו ולא יירא מכלום.

מקור הפחד – איבוד שליטה

והנה כדי להבין מדוע הבטחון מפוגג את הפחד, יש להתבונן תחילה מהו הגורם לפחד ומדוע לב האדם נוקפו בשעה שהוא רואה דבר המפחיד. אכן לכשנתבונן נראה שהפחד הוא תוצאה של 'איבוד שליטה', כי הנה בדרך כלל האדם מרגיש שהעתיד שלו בידו ואינו מעלה בדעתו שהעתיד שלו מוטל בספק, אבל כאשר בא כנגדו כלב גדול, מיד הוא מאבד את שליטתו על עתידו כי אינו יודע מה עלול לקרות לו בעוד רגעים אחדים, וזהו הרגשת הפחד.

ומסיבה זו מפחד האדם בלילה חשוך, כי אין הוא רואה את מה שלפניו וחושש שמא יבוא כנגדו לסטים או חיות רעות ויקרעוהו לגזרים. ולכן נראה גם שכאשר יבוא כנגד האדם איזה דבר בפתע פתאום, יפול עליו פחד גדול אע"פ שהדבר שבא לנגדו אינו דבר מפחיד כל-כך, ולמשל אם יפתח האדם את דלת ביתו ויראה כנגדו

כגלגל החוזר שאין לו סוף¹¹.

כי הנסיון שלו ילמדנו שלא לנפח את מחשבותיו באמצעות דמיונו.

שורש הפחד בדמיון ושקר

ההלא עובדה ידועה היא שרוב התלאות שעובר האדם הוא במוחו ולא במציאות, וכמו שאמר פעם גוי זקן מחכמי אומות העולם: "כל ימי היו מלאי תלאות ומאורעות קשים, אך הרוב מהם לא הגיע אלי...". רוב הדברים שמייגעים את בני האדם וגורמים להם להתייפע, הם הפחדים שיש להם בלבם מדברים שונים שעלולים לקרות להם, מה שדורש מהם הרבה כוחות הנפש ומתיש אותם כליל, למרות שאף לא אחד מהדברים האלה התרחש במציאות.

ומה נפלא הוא מה שבדקו המומחים ומצאו, שכאשר הדבר המפחיד קורה לאדם במציאות, אזי הפחד שלו יורד ואינו נשאר כפי שהיה קודם לכן כאשר רק חשש שדבר זה יפקוד אותו. וכל זה מפני שבתחילה היה עתידו מוטל לפניו בספק ודמיונו היה מפתח בו מחשבות שהאחת רעה מחברתה, אבל עכשיו שהדבר כבר התרחש במציאות, מבין הוא באחת שאין הדבר נורא כל-כך כפי שחשב בתחילה והוא נרגע על אתר.

הא לנו שמה שמה שגורם לפחד לגדול יותר ויותר הוא מה שהעתיד לוט בערפל, כי אז הדמיון שולט במחשבותיו וחושש ממקרים מפחידים ביותר. ומסיבה זו אנו רואים, שככל שיוסיפו לעבור על האדם מקרים מעין אלו שהוא מפחד מהם ויראה שהוא עובר אותם בשלום, הפחד הולך וקטן,

ומצד שני אנו רואים שמי שעבר עליו פעם אחת איזה מקרה רע, וכגון מי שנשך על-ידי כלב וכדומה, מתעוררים אצלו פחדים גדולים כל אימת שעתידו מתערער עליו במקצת, ובטוח הוא כל פעם מחדש שדוקא לו יקרו מקרים רעים, הגם שאין שום סיבה שיקרו לו יותר מלשאר בני האדם. ואף זה מוכיח לנו שכל הפחדים מקורם בדמיון ושקר, ושיש בני אדם מסוימים שהדמיון והשקר פועלים בהם ביתר חוזק מחמת סיבות מסוימות ולכן הם פוחדים יותר משאר בני אדם.

כלי זיינו של היצר הרע

והנה אנו רואים שהיצר הרע מניח את כל כובד משקלו כדי לעורר פחד בלב האדם, וזה מפני שהוא יודע שהפחד משתק את האדם לגמרי וגורם לו שלא לעשות כלום. אתה שואל את האדם: מדוע אין אתה קם לעשות מעשה? והוא עונה: כי מפחד אני שלא אצליח. אתה שואל אותו: מדוע אין אתה הולך לדבר עם פלוני? והוא עונה: כי מפחד אני שיצחק ממני. הפחד עוטף את האדם וגורם לו לשקוט על שמריו מבלי לעשות מאומה, וגם כי יעשה דבר מה, הלא ראשו ולבו לא יהיו עמו, אלא יהיו שקועים בפחדים מפחדים שונים בענין עתידו.

ובשורה התחתונה, אדם זה שמעוטף בפחדים, מתנתק מחיי החיים מפני שכל

¹¹ ראה הערה לקמן בשם ה'תולדות' (ויחי).

והלא האמת האמיתית היא שהגם **שהקב"ה הבטיח לאדם שייטיב לו, לא הבטיח לו באיזה אופן יטיב לו, ואולם האדם משוכנע שההטבה צריכה להיות באופן כזה דווקא, ולכן כשהוא רואה שאין תקוותו מתקיימת, נוצרת הסתירה במוחו. ואכן זו היא הטעות החמורה שעלינו לתקנה בכדי שנוכל להתחיל לטפס על מעלות הבטחון, כי אז יהיה חיינו חיים מאושרים ושלמים בלי שום פחד ומורא.**

משל למה הדבר דומה, לישיבה שהחליטה להוציא את תלמידיה לטיול במקום מסוים, אך היות שאין מקום זה מכיל את כל התלמידים בבת אחת, הודיעו כי יוציאו מחצית ממנין התלמידים ביום ראשון ואת המחצית השנית ביום שני. לפתע הוציא תלמיד אחד קול במחנה שהטיול האמיתי יהיה ביום ראשון, ואילו ביום שני יהיו רק השריידים, אך לא יהיה זה הטיול האמיתי.

מיד התעוררה מהומה בין התלמידים כאשר כולם ביקשו להיות מן היוצאים ביום ראשון, ובערב התחיל כמובן זרם הטלפונים מהורי התלמידים להגיע: "מדוע דווקא בני שובץ לצאת ביום שני?", והנהלת הישיבה אינה מצליחה להבין: מה יש בין יום ראשון ליום שני? הלא מדובר באותו טיול ממש! אולם אין עם מי לדבר, מאז שנעל הדבר במוחותיהם, כל הדיבורים נופלים על אזניים ערלות ואך למותר הם.

מאין נובע כל זה? מחוסר האימון (צוטרוי - trust) שיש להם להורים ולתלמידים גם יחד בהנהלת הישיבה. בטוחים הם שהנהלת הישיבה מסתכלת

כולו שקוע במחשבות על אודות עתידו הרע.

בך בטחו אבותינו

היות שזהו מהות הפחד, על כן יעץ לנו משה רבינו ע"ה לחזור אל דרך התורה ולהתחיל שוב לטפס על סולם הבטחון מדרגה אחר מדרגה, וכך ילכו הפחדים ויתמוגגו כלא היו זה אחר זה.

הלא כן שמענו על צדיקים ויראי ה' שבכל הדורות, שלא פחדו משום בריה בעולם. יכולים היו ללכת בין חיות טורפות ובין גוים ערלים ולא נעו ולא זעו מהם. והגם שאין אנו במדרגתם, מכל מקום רשאים אנו ואף מצווים אנו, להתחיל לעלות במדרגות הסולם, ובכך יתמעטו הפחדים ויתמוגגו כמדובר.

האמונה שהקב"ה יקיים את הבטחתו על-פי דרכו

ונבאר יותר: ההרהור על העתיד נובע מחוסר בטחון, כי הנה הקב"ה הבטיח לאדם שיהיה לו טוב, וכפי שכתב הרמח"ל בספרו "דרך ה'" (ח"א פ"ב) **שכל מטרת בריאת העולם היתה כדי להיטיב לבריותיו. וכיון שכן, הדין נותן שיבטח האדם בה' שיקיים את הבטחתו וייטיב לו כל ימיו, ולא יהרהר כלל על העתיד לבוא. אכן הסיבה שהאדם מהרהר על העתיד לבוא ואינו בוטח בה' שיקיים לו הבטחתו, נעוצה במה שיצא לו לראות מקרים מסוימים שאירעו לו או לאחרים מבלי לפרש אותם יפה ומבלי להסתכל עליהם בעינא פקיא, ואלו יצרו סתירה במוחו ועוררו בלבו חוסר אמונה ובטחון.**

באמונה גמורה שהקב"ה ייטיב לו כרצונו ושירגיש את הטוב.

הנה 'נחום איש גמזו' כשנודע לו שרוקנו את אוצרו ומילאו את תיבתו בעפר, קרא ואמר: "גם זו לטובה". נשאלת השאלה: אם אמנם האמין כי התרוקנות תיבתו היא לטובה, מדוע אבל המשיך ללכת אל המלך? כך שאל ה'תולדות יעקב יוסף' זיע"א (פרשת ויחי), והשיב על פי יסוד דברי מורו הקדוש זיע"ע שאמונתו של נחום איש גמזו שהקב"ה ייטיב לעמו ישראל היתה חזקה כל-כך, עד שלא העלה במחשבתו לחשוב איך ובאיזה אופן יושיע אותם¹³.

מי שחושב שרק הנמצא בצד ימין זוכה להטבה, צריך תמיד לחטוף מחשש שמא לא יהיה מאלו שזוכים להטבה, אבל מי שיודע ומאמין שהקב"ה אוהב אותו ומטיב לו בדרכו שלו, אין לו מה לחטוף...

להעלותם על נס

ואכן הקב"ה ברצותו לנסות את בניו ולהעלותם על נס, מביא עליהם מצבים שונים המערערים את יציבותם, ואז רבים באמת נוטים לאבד את אמונתם, והרי זה דומה למי שהלווה לחבירו מעות על מנת

עליהם במבט של בוז ומכינים להם טיול רק של 'בדיעבד' ולא כאותו שהם מכינים לתלמידים החשובים...¹²

זה גם מה שמתרחש בלב האדם כשיש לו חוסר אמונה בכוראו. בגלל חוסר האמונה שלו, אין הוא מאמין שהקב"ה מטיב לו בכל רגע ורגע, אלא בטוח הוא שהקב"ה מזלזל בו ומתעלם ממנו ח"ו, ועל כן הוא הוא עומד כל הזמן וצופה לראות האם הוא מקבל את הדברים שנחשבים בעיניו כטובות או לא, וכשרואה שלא, הוא נעשה נרגז ונרגז ומאבד את שיווי משקלו.

אל יהרהר אחר עתידו

על האדם להגיע בבטחונו למדרגה כזו שגם כאשר יראה 'כלב' בא כנגדו, יחשוב בלבו שבין ינשכנו ובין לא ינשכנו, יהיה זה טובתו הגמורה, שהרי אביו שבשמים הבטיח לו שייטיב לו בכל עת ובוודאי יקיים הבטחתו. ומשיגיע למידת בטחון כזו שלא יהיה אצלו שום חילוק מה עתיד לקרות לו, ממילא לא יהרהר על העתיד גם כשיזדעזע העולם. אפשר שיחשוב כי הסברא נותנת שהקב"ה יציל אותו מן הכלב שלא ישכנו, אבל לא ישקע במחשבה זו, כי סוף כל סוף אין אצלו חילוק בזה מאחר שהוא מאמין

¹² כן אפשר לראות דבר זה בכל פינה ופינה, וכגון אלו שתופסים תורים או מקומות או אפילו קוגל בבית הכנסת, וכל זה מפני שחוששים שלא יישאר להם, ואע"פ שהבטיחו מראש שיהיה לכל אחד ואחד די והותר, אינם סומכים על הבטחות אלו, כי חוסר האמון הטבוע בהם, אשר לפעמים הוא נובע ממה שבילדותם הבטיחו להם דבר מה ולא קיימו וד"ל, אינו נותן להם לסמוך על הבטחותיהם של אחרים ומכניס אותם ללחץ גדול לחטוף שמא לא יישאר.

¹³ ראה שם שלאדם כזה מותר לסמוך על אמונתו ובטחונו ולא נחשב כסומך על הנס כיון שאיננו נס כלל. ובהזדמנות הפסוק משמועה רעה לא ירא נכון לבו בטוח בה', שנדרש מרישא לסיפא ומסיפא לרישא, והם דבריני לעיל בעניין 'הגלגל החוזר בלב מפחד'.

ולדאוג עליו, ממילא לא יעלה מורא על ראשו, ומשלא יעלה מורא על ראשו, ממילא יבוא לו טוב נגלה באופן שייראה לעין כל כי רק טוב וחסד רודפים אותו.

ולעומתו מי שמפחד מפני שדואג על עתידו מחמת חוסר בטחוננו בה', הקב"ה עוזב אותו ח"ו. משל למה הדבר דומה, לאבא שהולך עם בנו ורוצה להעבירו באיזה גשר צר, והבן בוכה ואומר: אני מפחד, אינני סומך עליך שתשמור עלי שלא אפגע! הלא אז האב אומר לבנו: עשה לי טובה, ממחר אני כעת לתפילת מנחה, הישאר כאן לבדך, ואשוב אליך בעוד עשרים דקות...

אשר יגורתי בא לי

וכן איתא בסוף מסכת ברכות (ס, א):
יהודה בר נתן הוה שקיל ואזיל בתריה דרב המנונא (הלך אחרי רב המנונא), אתנח (נאנח מחמת פחדו). אמר ליה: יסורים בעי ההוא גברא לאתויי אנפשיה (יסורים אתה רוצה להביא עליך)? ! דכתיב (איוב ג, כה) פִּי פָּחַד פָּחַדְתִּי וַיֵּאֲתָיֵנִי וַאֲשֶׁר יִגְרְתִּי יָבֵא לִי.

והוא אשר דיבר האריז"ל כפי שהובא בתחילת דיבורנו, שבשעת הַדְּבָר אסור לו לאדם להיות בפחד, כי הפחד גורם לאדם להתנתק ממקור חייו כאמור.

ונשמרתם מאוד לנפשותיכם

ונחזור על הראשונות להבהיר שוב שאין בכל זה שום סתירה עם החובה להקפיד על ההוראות של הגורמים המוסמכים, כמו שטיפת הידיים בסבון והמניעה מהושטת ידיים, ושמירת מרחק של שני מטרים בין איש לרעהו כפי שקבעו

שיחזירן לו בא' ניסן, וכיון שראה שהגיע א' ניסן וטרם החזירן לו, מאבד הוא את אימונו בו, וכשיבוא ללוות ממנו פעם אחרת, יחשוב פעמיים אם להלוות לו או לא. אף כאן כאשר רואים בני האדם שהכל מתערער מסביבותם, נוטים הם לסגת מאמונתם ולפקפק בהבטחת הבורא שיהיה להם טוב הנגלה. ואכן זו היא עבודת האיש היהודי כל ימי חייו, להשריש בלבו שהבטחת הקב"ה להיטיב לו באופן גלוי בוודאי תתקיים, כי לא איש א-ל ויכזב.

לפני כמה שנים, היה משגיח כשרות בעיר "ראשון לציון" שנדקר על-ידי ישמעאלי בליעל, ויהי כשהביאו את האיש לנתח את גופו כדי לרפאותו, גילו במקום הדקירה "גידול סרטני" (tumor) שעדיין היה בשלבו המוקדמים, ונודע לכל שניצולו חייו דווקא על-ידי הצרה שפקדה אותו, כי אלמלא הדקירה לא היו מגלים את הגידול אלא לאחר זמן, לאחר שהיה שולח את גרורותיו לכל חלקי הגוף וספק גדול אם היה ניתן אז להציל את חייו, ועכשיו הוציאו את הגידול בעודו באבו ונעשה בריא ושלם כאחד האדם.

סיפורים כאלה הלא מתגלגלים בחוצות לרוב, וכל הרוצה לשמוע שומע, ובכן, כשהאדם מבין שהקב"ה מטיב לו בכל עת ולא באופן שהוא רוצה, אלא באופן שהקב"ה יודע שהוא הטוב ביותר עבורו, אין לו מה לדאוג ולהיות בלחץ, כי מה אכפת לו איך ייראה עתידו כל שהוא יודע שיהיה לו הטוב ביותר.

בין בוטה למפחד

ומשיפסיק האדם להרהר על עתידו

אשה ולא לקחה ילך וישב לביתו פן ימות במלחמה ואיש אחר יקחנה.

כי הנה ברש"י פירש: "ואיש אחר יחנכנו - ודבר של עגמת נפש הוא זה". ופירש מהר"ל שעל-ידי שהאדם עומד בשעת המלחמה ומהרהר: "מה יהיה עם הבית החדש שקניתי ועדיין לא חניכתי, או מה יהיה עם הכרם שנטעתי ועדיין לא חיללתי", הרי הוא נעשה בחלישות הדעת ומחמת כן נחלש מזלו ועלול הוא באמת למות במלחמה אך ורק בגלל זה, ועל כן אומרים לו ללכת ולשוב לביתו, כדי שלא יעורר רוח של פחד וחלישות הדעת בין אנשי הצבא.

הוי בורח מן הפחד

ועוד זאת יש להוסיף נקודה נחוצה, שמאחר שאין אנו עדיין במדרגה גדולה כזו שבה לא יהיה אכפת לנו כלל אם יקרה לנו איזה דבר ח"ו או לא, ועדיין אנו צריכים לטפס ממדרגה למדרגה ולהתקרב לאט לאט למעלת הבטחון, על כן אין כדאי לנו להכניס את עצמנו למקום של פחד, ולכן עלינו להזהר שלא להיות מרותקים אל החדשות המפחידות המגיעות מכל קצווי תבל ואת דברי ה'פרשנים' השונים אשר אומנותם להוסיף ולזרוע פחד בלבבות 'חסידיהם'. עלינו רק לדעת את מה שנחוץ לנו לדעת ותו לא.

ומעל הכל עלינו לזכור שמי שעוסק בתורה ותפילה, ממילא מסיח את דעתו מכל הבוקה ומבולקה ולבו מתעורר בשמחה, והרי הוא משתחרר ממילא מכבלי הפחדים העוטפים את כל בני העולם. כמו כן ראוי לנו

המומחים בכל העולם, כי מילוי אחר הוראות אלו אינו נובע מן הפחד, אלא מן הרצון לקיים רצון הבורא לפי המקום והשעה, ואדרבא, על-ידי שהאדם מקיים את רצון הבורא בנקיטת אמצעי זהירות אלו, הוא מקשר את עצמו בחיי החיים וממילא אינו שרוי בפחד, מה שאין כן מי שאומר 'שלום עלי נפשי' ואינו עושה מחמת כן את מה שמוטל עליו לעשות, שהוא מנתק את עצמו מאחר שאינו מקיים את מצוות ה'.

והרי זה דומה למי שקופץ אל תוך הכביש הסואן ואומר: בוטח אני בה' שלא יאונה לי כל רע, כי בוודאי שקר העיד בעצמו, כי אם היה באמת בוטח בה', היה מונע את עצמו מלקפוץ לכביש ומקיים מצות 'ונשמרתם מאוד לנפשותיכם'.

כשהאדם בוטח בה' שיגן עליו ברוב טובו, ותוך כדי הוא עושה את מה שהקב"ה מצוה לו לעשות בשעה זו, הוא יכול להמשיך את חייו בשמחה ותוך כדי ללמוד ולהתפלל על עצמו ועל אחרים ושום מחלה או פגע רע לא יפקדהו.

מי האיש אשר בנה בית חדש

בכמה וכמה ספרים מבואר יסוד זה שכאשר האדם מפחד ודואג על עתידו אינו מועיל לו אלא מזיק. המהר"ל בחיבורו "גור אריה" פירש על-פי-זה הפסוקים (פרשת שפטים כ, ה-ז): ודברו השטרים אל העם לאמר מי האיש אשר בנה בית חדש ולא חנכו ילך וישב לביתו פן ימות במלחמה ואיש אחר יחנכנו, ומי האיש אשר נטע כרם ולא חללו ילך וישב לביתו פן ימות במלחמה ואיש אחר יחללנו, ומי האיש אשר ארש

להשתמש במילתא דבדיחותא ובכל שאר האמצעים כדי להשקיט את הפחד שבלב, ואז במקום דברי הפסוק (משלי כט, כה) רצון.

“חרדת אדם יתן מוקש”, יקויים בנו סיפא דקרא: “ובוטח בה’ ישוגב”, אמן כן יהי רצון.

אופן העבודה להיות בשמחה בתקופה זו¹⁴

בחזרה". מיד עלה השחוק על פני הצדיק ושמחתו גרמה לביטול מידת הדין ולעצירת המגיפה.

שלא יהא לבך חלוק על המקום

אכן עלינו ללמוד בימים אלו איך להיות בשמחה, שהרי לאו מלאכה קלה היא להיות בשמחה בימים אלו, הן לאור הבשורות הקשות שבאות מעת לעת מקרוב ומרחוק, הן מחמת הספקות הרבים ובלבול הדעת, הן מחמת הצורך של אלפי אלפים מבני ישראל להיות ב'בידוד' (quarantine), והן מפני שאנשים רבים אינם יכולים לבוא לבית הכנסת ולהתפלל במנין.

והנה ראשונה לכל עלינו לזכור, שעבודת ה' אינה קשורה למקום מסוים, אלא בכל מקום שבן ישראל נמצא, משם הוא יכול לעבוד את קונו כאילו נמצא בקודש הקדשים. והלא כן פירש הרה"ק רבי שלמה מקארלין זיע"א על מה דאיתא במדרש, וכן פירש רש"י בחומש על פסוק "ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך", שלא יהא לבך חלוק על המקום, דהיינו שלא יחשוב שאם היה נמצא

השמחה עוצרת את המגיפה

עדיין אנו בחודש זה שנהפך מאבל ליו"ט, ואשר אנו מצווים להרבות בו בשמחה, ובמיוחד אנו מצווים להרבות בשמחה בעת זו, וכמו שכתב הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאמארא זיע"א בהוראותיו לעת המגיפה (ספר אדם ישר) וזה לשונו: "מרה שחורה ועצבות הם סם המות ממש הממית בזמן המגיפה".

כן מסופר שבתקופתו של הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעזיבוז זיע"א היתה מגיפה נוראה אשר גרמה לו עצבות כאשר הצטער בצרתן של ישראל. יום אחד בעיצומה של מגיפה, פרץ בדחנא דמלכא ר' הערשל אוסטראפאליער ז"ל¹⁵ לחדרו של הרה"ק ממעזיבוז והכריז בגיל: "המגיפה נעצרה, ימים טובים באים לעולם ואפשר לשוב ולשמח".

שאל אותו הרה"ק בפליאה: "איך תאמר שהמגיפה נעצרה, והלא אני רואה מבעד לחלון איך עדיין נושאים מתים!" אמר לו רבי הערשל: "לא אל בית הקברות נושאים אותם, אלא כבר נושאים אותם

¹⁴ נמסר ביום רביעי פרשת ויקהל פקודי – כ"ב אדר ה'תש"פ

¹⁵ רבי הירש'ל זה היה ממונה לשמח את הרה"ק בזמנים כאלו, הרה"ק ה'בית אהרן' מקארלין זיע"א אמר שצריך להקדים את התואר רבי לשמו, ומשמע מזה שהיה איש מורם מעם, מנו"כ סמוך ונראה לאוהל הקדוש של הבעשה"ק ותלמידיו.

עביד. כי הא דרבי עקיבא, דהוה קאזיל באורחא. כי מטא לההיא מתא, בעא אושפיזא (בקש אכסניה) ולא יהבי ליה. אמר: כל מה דעביד רחמנא, לטב הוא עושה. אזל ובת בדברא (לן בשדה), והוה בהדיה תרנגולא (להקיצו משנתו), וחמרא ושרגא (חמור ונר), אתא זיקא (רוח) וכבייה לשרגא, אתא שונרא (חתול) ואכליה לתרנגולא, אתא אריה ואכליה לחמרא. אמר רבי עקיבא: "כל מה דעבד רחמנא, לטב הוא עושה". ביה בליליא (באותו לילה), אתא גייסא (גייס של אויבים) ושבייה לבני מתא (לבני העיר) בשבי, אמר להו רבי עקיבא למלויו: לאו אמרי לכו כל מה שעושה הקדוש ברוך הוא, הכל הוא לטובה! ? (שהרי אילו הייתי מוצא אכסניה בעיר, הייתי הולך בשבי עם כל בני העיר, ואילו היה הנר דולק היה הגייס רואה אותי ושובני, וכן אילו היה החמור נוער או התרנגול קורא, היה בא הגייס ושובה אותי).

כתב על כך מהר"ל (נתיבות עולם, נתיב הבטחון): אלו ג' דברים הם ג' חלקי האדם שהם הגוף והנפש והשכל. הגוף החמרי הוא מתיחס ל'חמור' ועליו רוכב הנפש, והנפש מתיחס אל התרנגול שנקרא גבר ואיש, וידוע כי הנפש הוא צורה אשר הצורה נקרא איש כמו שידוע, והחומר נקרא אשה כמו שהתבאר פעמים הרבה, ולכך אמר שהיה לו חמרא ותרנגולא. והשלישי הוא הנר שהוא כנגד השכל שנקרא נר, שהוא המאיר לאדם, ובכל מקום נקרא השכל נר, וכמו שאמרו במסכת שבת בפרק במה מדליקין (כג, ב) הזהיר בנר הויין לו בניס תלמיד חכמים שנאמר 'כי נר מצוה ותורה אור', ודבר פשוט שהשכל הוא הנר המאיר לאדם ואין צריך ביאור דבר זה. ומפני

במקום אחר היה יכול לעבוד את בוראו יותר טוב, אלא יאמין שבמקום זה שהוא נמצא, בו הוא צריך לעבוד את בוראו.

אמנם כן, אין להכחיש שפעמים הרבה המקום גורם לנסיון וקושי בעבודת ה', אך אין זה אומר שעל האדם לחלוק על מקומו. והרי זה דומה למי שנפשו (שהיא עוד אחד מהצמצומים הגשמיים) גורמת לו לקושי בעבודת ה', אם מפני שיש לו לאדם זה תכונות מסוימות ואם מפני שיש לו כשרון חלש, וכפי שאז אין הוא חולק על נפשו אלא בוחן לראות מה מתאים לו ללמוד לפי כוחות נפשו ועובד בכך את ה' מתוך רוגע ושלווה, כן הוא לענין המקום והזמן, כיון שרואה האדם שמבחינת המקום והזמן קשה לו לעבוד את ה' באופן הרגיל, יש לו להבין שאינם מהווים עיכוב עברו, אלא סימן הם שיש לו לעבוד את ה' באופן אחר.

וכיון שידוע האדם שמדובר בסך הכל בנסיון ושעליו לעבוד את בוראו כפי יכולתו במקומו ובשעתו, ממילא הוא יכול לעבוד את בוראו בשמחה ובטוב לבב בכל עת ובכל מקום. והרי כך אמר רבא על המשנה "חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה" – וצריך לקבלינהו בשמחה, ולכן כשרואה האדם שרע לו ברוחניות, יש לו לקבל זאת בשמחה ולעבוד את בוראו מתוך מקומו ושעתו, כי כלל זה בתורה "עבדו את ה' בשמחה בואו לפניו ברננה", לעולם אינו משתנה.

כל דעביד רחמנא לטב עביד

במסכת ברכות (ס, ב) איתא: לעולם יהא אדם רגיל לומר כל דעביד רחמנא, לטב

לפעמים שיתקשה להתפלל בציבור גם כשירצה, ואם כן איך נוכל לשמוח בשעה כזו, והלא אפשר שהקשיים בקיום המצוות באים כעת מפני שלא עבדנו את ה' כראוי בשעה שישבנו על המנוחה ועל הנחלה.

אכן נבאר על-פי דוגמא מן העולם החומרי: כפי הידוע, בימים אלו כאשר הכלכלה בכל העולם נמצאת בפני קריסה, ה'מניות' (stock) השונות יורדות עד לתחתית. והמומחים יודעים לנצל הזדמנות זו ולרכוש מניות לרוב כעת כשהן זולות, כדי שבבוא העת כשיחזרו ויעלו יעשו רווחים כבירים. ומי ידבר על אלו שמשקיעים בפיתוח החיסון למניעת מחלת הקורונה? הלא אלו משקיעים כעת מליארדים מתוך ידיעה שבבוא העת, כאשר החיסון יעמוד מוכן, ירוויחו כפלי כפליים.

הא לנו שבכל נפילה טמונה הזדמנות עצומה להרוויח הון רב, ודבר זה קיים גם בעולם הרוחני. לאחר שהאדם מבין שבכל מקום ובכל זמן אפשר לעבוד את ה', הוא יכול לנצל כל נפילה כזו לעבודת ה', ואז לא זו בלבד שאינו מפסיד, אלא אף מרוויח פי כמה וכמה.

הזדמנות להגיע למדרגות גבוהות

באותם מצבים קשים שהקב"ה מביא לעולם, יכול האדם להגיע למדרגות חדשות שאלמלא מצבים אלו אפילו היה חי חמש מאות שנה לא היה מגיע אליהן. לשם משל: יכול להיות אדם שמעולם לא הפסיד תפילה

שכאשר בא ר"ע לאותה עיר היה ראוי לבא עליו גם כן מה שבא על כל העיר, דהיינו שיהיה נשבה כמו שהיו נשבים שאר העיר, ואם היה נשבה היו מבטלים אותו מכל והיו נוטלים ממנו גופו ונפשו וגם שכל שלו, שהיו מבטלים אותו לגמרי, והשי"ת רצה להציל את רבי עקיבא, סבב דלא יהבי ליה אושפיזא. וכאשר היה בעיר היה בכלל אותה גזירה להיות נשבה ואי אפשר שלא יהיה הגזירה שיצאת על העיר גם-כן שולט בו ואינו אפשר שלא יעשה זה בו רושם של דבר מה, ולפיכך אתא אריה ואכל החמור ובדבר זה הוא תמורת מה שראוי לבוא על גופו, ובא השונרא ואכיל התרנגול ודבר זה הוא תמורת נפשו וכפרתו, והנר שכבה הוא תמורת השכל עד שהיה לו תמורה לגמרי¹⁶. ולפיכך אמר ר' עקיבא כל מה דעביד רחמנא לטב, כלומר כי הוא בוטח בה' כי מה שנעשה לו לטב עביד, ומחמת בטחונו בו יתברך נעשה לו הדבר ההוא לטובה מדבר שהיה נראה רע.

ומכאן ראייה לענין כל מי שמרגיש שנלקח ממנו היכולת לעבוד את ה' כפי שהיה רגיל, שיש לו להאמין שהוא אך ורק לטובתו, אע"פ שאינו יודע מדוע, ולשמוח בכל שמחה גדולה.

חכם מנצל הזדמנויות

אמנם יש וישאלו: הלא בספרים מבואר שלפעמים הקב"ה לוקח מן האדם את כוחותיו הרוחניים מפני שראה שאינו מנצל אותם כראוי, ולמשל מי שזלזל בתפילה בציבור בימים כתיקונם, הקב"ה גורם לו

¹⁶ ומזה ראייה מן הגמרא ליקח תרנגול לכפרה על נפשו בערב יו"כ ודבר זה ידוע.

להגיע מזה לבטחון אמיתי ולקרבת אלוקים גדולה ועצומה.

תוכחת מגולה מאהבה מוסתרת

וכן כתב בספר הקדוש "מאור עינים" (פרשת ויצא): יאמין האדם באמונה שלימה אם יבוא עליו איזה צער ויסורין ח"ו או איזה הפסד אפילו מועט, שהוא בכדי לעוררו שיתקרב אל הבורא יתברך, וזהו שנתצמצם אלוקותו יתברך אליו כפום שיעוריה. בא וראה מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ערכין טז, ב) 'עד היכן תכלית יסוריך, אפילו הכניס ידו לתוך כיסו וכו'', כי אפילו בזה וכיוצא בזה יאמין כי שם הוא צמצום אלוקותו יתברך אל האיש ההוא וזה יחשב לרחמים אצלו לבלתי ידח ממנו נדח.

וכעין זה כתב בספר הקדוש "שפת אמת" (ואתחנן תרנ"ו): באמת כל היסורים הבאים על בני ישראל, הכל כדי להתקרב אליו יתברך, ולא לעונש בלבד (ואין בזה סתירה עם הידוע שהיסורים באים מחמת העוונות כמו שאמרו חז"ל: הרואה יסורים באים עליו יפשפש במעשיו). כמו שכתוב 'לו אלוקים קרובים'. פירש כי גם מידת הדין לבני ישראל הוא לקרב ולא לרחק כמו שכתוב 'בכל צרתם לו צר', פירוש לו בשבילו, כדי לקרבינו אליו.

הקב"ה פורע מן המתנאים על-ידי בריה קלה

במדרש רבה (פרשת קרח) מבואר שהקב"ה כבר הביא כמה פעמים בריה קלה כדי להשמיד את אימפריות ענקיות ולהראות בכך לבניו שאין לסמוך על שום אימפריה כי

בציבור, קיץ, חורף, קודם חתונה, אחרי חתונה, אין מציאות כזו שיפסיד תפילה בציבור. אך יתכן שדייקא בגלל עקביותו, נעשה דבר זה אצלו מצות אנשים מלומדה ומחמת כן חסר לו בקרבת האלוקים שלו. וכיון שהגיע מצב חדש לעולם שבו כל העולם מתנדנד כספינה המטורפת בלב ים, והתפילה בציבור נעשית דבר שאינו מובן מאליו, מוצא הוא את עצמו צריך להתאמץ כדי להחזיק בו, ואז הדבר נעשה אצלו עם לב ונפש ומתקרב אל בוראו.

וכמו-כן עצם זה שאין הכל מתנהל כמימים ימימה, אלא על כל צעד ושעל על האדם להתחשב מה רצון הבורא, היעשה כך או להיפך, וכשנודע לו שרצון הבורא הוא היפך רצונו, הוא בוחר לבטל רצונו מפני רצון הבורא, כל זה מביא לאדם קרבת אלוקים עצומה.

הזדמנות להתעלות במדרגות הבטחון

יותר מכל זה, הלא בימים כאלה כאשר כל העתיד לוט בערפל, יש לו לאדם הזדמנות שאין בדומה לה להתעלות במדרגות האמונה והבטחון. כי הנה בימים כתיקונם, גם אם האדם עוסק באמונה ובטחון, אינו בהכרח שהוא באמת עולה במדרגותיהם, כי אפשר שכיון שהתרגל כבר לחיות בשגרת יומו, הוא שואב את שלווותו ממה שהדברים מתנהלים על מי מנוחות או מפני שהוא נשען על ממונו או על כשרונותיו ולא מהשענותו על ה'. אבל בימים כאלה כאשר האדם יודע שכולם עומדים חסרי אונים כמותו ואין לאל ידם להושיע אותו ועוד זאת רוב רובם של בני העולם מפסידים מכספם מי מעט ומי הרבה, הרי הוא יכול

וכאפס המה ואין בגבורתן ממש, ומתוך כך יסירו מבטחם מהם וישימו מבטחם בי ויתקרבו אלי.

וכי נחש ממות או נחש מחיה?

כדברים האלה כתובים בספר "ייטב לב" (חקת) על הפסוק (במדבר כא, ח): "ויאמר ה' אל משה עשה לך שרף ושים אתו על נס והיה כל הנשון וראה אתו וחי". הלא בלבול גדול היה אז בוודאי בקרב בני ישראל, כאשר מרגע לרגע נודע על עוד אנשים ועוד אנשים שננשכו על-ידי הנחשים והתחילו לפרפר בין חיים למות ר"ל. וכשעלתה צעקתם השמימה מה אמר לו הקב"ה למשה? - עשה לך שרף ושים אותו על נס והיה כל הנשון וראה אותו וחי, וכלשון המשנה (ר"ה פ"ג מ"ח): וכי נחש ממת או נחש מחיה? ! אלא בזמן שישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהן שבשמים היו מתרפאים, ואם לאו היו נימוקים.

הארץ בזה הייטב-לב לכאר שעיקר רפואתם היתה ההכרה שאין הטבע ממת אלא הניתוק מהשי"ת ממת, והעצה לכך היא להסתכל כלפי מעלה ולא על הנחש, והיינו להתבונן יותר ויותר ומנהל את הכל ועושה רק טוב.

הודו לה' כי טוב

במסכת פסחים (ק"ח, א) איתא: אמר רב חסדא: מאי דכתיב הודו לה' כי טוב, הודו לה' שגובה חובתו של אדם בטובתו, עשיר בשורו, ואת עני בשיו, יתום בביצתו, אלמנה בתרנגולתה. ופירש רש"י: "מפסידו

אם על אדון העולם. כן עשה כשהביא יתוש על טיטוס ונכנס לחוטמו והמיתו במיתה משונה, וכן עשה כששלח את הצרעה לפני בני ישראל להרוג את האמורים.

וכתוב שם במדרש בזה הלשון: שכן דרכו של הקדוש ברוך הוא לעשות שליחותו על-ידי דברים קלים. לכל המתגאין עליו שלח להם בריה קלה להפרע מהם, להודיען (דהיינו למען ידעו אנו בניו חביביו) שאין בגבורתן ממש (ושאין לנו להשען על אף אחד בעולם, חכם וגיבור ככל שיהיה, כי אם על אבינו שבשמים בלבד), ולעתיד לבוא עתיד הקדוש ברוך הוא ליפרע מן האומות על-ידי דברים קלים שנאמר (ישעיה ז, יח) והיה ביום ההוא ישרוק ה' לזבוב אשר בקצה יאורי מצרים ולדבורה אשר בארץ אשור.

כמה נפלאים הם דברי המדרש! לרוב הצלחתם (המדומה) של האימפריות ואילי ההון, יש ורבים מבני העולם ואף גם מבני ישראל מתחילים להשען עליהם כי אלו יגינו עליהם ואלו ימלאו את מחסוריהם. יושב הקב"ה בשמים ואומר: מה יהיה עם בני? הלא הם מתרחקים ממני ומפסידים את שתי העולמות ח"ו! ובכן, יכול הייתי להמיט אסון על האימפריות על-ידי מהומות גדולות כגון על-ידי ישמעאלים מחוללי טרור וכדומה, אך אם אעשה כזאת יתחילו כולם לחשוב מחשבות מה לעשות כדי להשמיד את הטרוריסטים ולא יבינו שאני עשיתי זאת כדי להוכיח את אפסותן של האימפריות הגדולות. על כן אביא עליהם בריה קלה שאי-אפשר לבני אדם לראותה בעין בלתי מזוינת, כי אז יבינו פְּנֵי חביבי שכל האימפריות וכל הגברתנים והגאוותנים כאין

עלינו בשלום ובבריאות, וכמו-כן עלינו להתבונן בכל אותם דברים קטנים כגדולים שהקב"ה נתן לנו גם היום בתוך כל הסערה, ולהודות עליהם בפה מלא.

מסופר על הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זיע"א שנקלע עם הרה"ק רבי ישראל פיקווער זיע"א (בנו של הרה"ק מבארדיטשוב זיע"א) לעיר אחת, שם נתאכסנו בעליית גג אחת, אך היה שם טחב גדול וריח נורא והתקרה אף דלפה ממי הגשמים, כך שיסורים גדולים היו להם מהשהייה שם. דיבר הרה"ק מסאסוב זיע"א אל הצדיק השני ואמר: דמה בעצמך אם היתה לך מכה כואבת בצדך הימני, הלא כי אז לא היית יכול לשכב על ימינך! ואילו היתה לך מכה גם על צדך השמאלית, הלא כי אז לא היית יכול לשכוב לא על ימינך ולא על שמאלך... כן המשיך ומנה ט"ו הטבות שהקב"ה עשה עמו, כדי שיהיה אסיר תודה להשי"ת גם בתוך מציאות קשה זו. אמרו עליהם על הצדיקים הללו שמרוב הכרת הטוב ושמחה על הטובות פצחו בשירה וריקוד ורקדו כל הלילה.

הלא דבר הוא שעלינו לזכור בכל עת, אף גם בתוך הגלים הסוערים, להודות על כל הטבותיו של הקב"ה, ולמשל אם אחד יש לו מיחוש בראשו, יודה על זה שאינו סובל מחולי כבד וכן הלאה.

ברוך השם יום יום

עוד זאת נוכל לבוא לידי שמחה על-ידי שנמנע עצמנו מלחקור אחר העתידות, וכפי שכבר דובר על כך הרבה שהוא אחד מיסודי הבטחון שלא לחקור אחר העתידות.

מזמן ומכפר על גופו, היינו שיש לו לאדם ליתן הודאה על מה ששפך את חמתו על עצים ואבנים ולא על גופו.

וכתב על זה בספר "בן יהודע": נמצא גביית החוב, כיון שהיא נעשית בהשגחתו יתברך, הנה היא טוב ולא רע, ואם תניח (מספר) אחד על מספר "חוב" יהיה מספר "טוב", כלומר תצייר בדעתך כי גביית החוב היא בהשגחת אל אחד ובזה יהיה לך טוב.

עכ"פ לעניינו, הדרך לבוא לשמחה בימים טרופים אלו, היא להתבונן בכך שימים אלו הם הזדמנות להתעלות בהם בכמה וכמה עניינים ובפרט במידת הבטחון כאמור.

יודו לה' חסדו

עוד דבר שגורם שמחה לאדם, הוא ההודיה להשי"ת. אולם יש והאדם הגם שהתרגל להודות תמידין כסדרן על טובותיו של השי"ת, כשפוקד אותו דבר גדול אשר בכוחו לזעזע כל בן אנוש, הוא שוכח שעליו להודות להשי"ת, ועל כן מוטל עלינו להתחזק שוב בענין ההודאה לה'.

והנה כבר הובא בשיעור הקודם דברי הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זיע"א על הנוסח "בורא רפואות נורא תהילות", שהקב"ה מקדים תמיד רפואה למכה, והרפואה היא "נורא תהילות", דהיינו לפאר ולשבח את הקב"ה, וזהו מפני שעל-ידי ההודאה מעוררים את מידת הרחמים, וכשמידת הרחמים מתעוררת, נפטרים מכל הצרות.

עלינו ליתן הודאה על יום אחד שעבר

יתברך שלא להיות כאלוקים. וכן במה שראתה כי טוב העץ וגו', מה בכך שכן הוא אחר השי"ת לא חפץ בכך כנ"ל, מה לה לחקור אחר מאמר השי"ת.

וממשיך שם: אך מחמת שחסרה לה מידת תמימות, דתמים אינו מהרהר ואינו חוקר כנ"ל, ותמים עם ה' הוא ולחלקו כמו שפירש רש"י (דברים יח, יג) וממילא אין שייך בו מיתה, כי ענין המיתה באדם כתב האר"י ז"ל כי מתחברין עמו כחות הטומאה עד שהנשמה מחמת שאינה יכולה לסבול את הטומאה היא מסתלקת, וזה שהוא עם השי"ת ולחלקו אין שום רע יכול לקרב אליו כדכתיב 'לא יגורך רע'. אבל אחר שלא היתה בהם התמימות שוב נתנו מקום לכחות הטומאה לקרב אליהם וגרמו מיתה, ויעקב אבינו שהיה איש תם לא מת, וההיפך מאותיות תם הוא מת.

חתונות על טהרת הקודש

הנה יצא לי ליטול חלק בימים האחרונים בכמה חתונות שנערכו על-פי הוראותיו של 'משרד הבריאות' עם מניינים מצומצמים הנמצאים בחדרים נפרדים ומבלי להתקרב איש לרעהו, ואגיד לכם מה שראיתי: אע"פ שהסברא היתה נותנת שחתונות כאלו יגרמו עגמת נפש מרובה לחתן ולכלה ולשושביניהם, לא כן היה, אלא השמחה וההתרוממות וה'קרבת אלוקים' שהיתה שם יכולה לבייש בכל קנה מידה את כל החתונות הרגילות.

וסיבת הדבר מפני שהחתונות הרגילות כבר הפכו למעין 'מצות אנשים מלומדה', מה שאין כן חתונות כאלו שבהן

הנה יושב האדם ומהרהר: מה יהיה בפסח? לפי מה שפרופסור פלוני אומר המספרים יגיעו אז למספרים אסטרונומיים, ומה נעשה? גיוואלד!

לא, יהודי כשר אינו מהרהר על העתיד, אלא אומר "ברוך השם יום יום". מן הסתם רצון ה' שאהיה היום בשמחה, ושאתפלל על בניו שיהיו בריאים ולא יפול משערת ראשם ארצה, ושאלמד תורה כמה שביכולתי, וללא ספק רצונו שאקיים 'ונשמרתם מאוד לנפשותיכם', ושאם יש לי ספק שאוכל להזיק לרבים, לא אצא מביתי...

מה שעלי לקיים היום, זה מה שנוגע לי, זה ולא יותר. ומה יהיה למחר? אם ירצה ה' וישיב לי את נשמתי בבוקר, אודה לו תחילה על שהחזיר לי את נשמתי ואז אחשוב מה עלי לעשות וכיצד עלי לנהוג ביום זה, ואם יבוא הוראות חדשות מגורמי הרפואה המוסמכים, אקיים אז את ההוראות החדשות.

תם היפך מת

מה נורא לראות מה שכתוב בספר הקדוש "שם משמואל" (פרשת אמור עת"ר) שזה היה חטא עץ הדעת - חוסר התמימות. וזה לשונו: הנה בחטא הראשון מעץ הדעת היתה הסיבה של חוסר תמימות, דתמימות היא שלא יחקור אחר העתידות, אלא יקבל כל מה שיבוא עליו מאת השי"ת ולהאמין שהכל הוא לטובה. כי כאשר אמר הנחש לחוה כי יודע אלקים וגו' והייתם כאלוקים, היה לה לחשוב שבודאי השם הטוב לא ימנע טוב להולכים בתמים, ואם לא הרשה לנו, אם כן אף שהוא כן הלא זה רצון הבורא

כלל זה צריך להתלוות אלינו גם בנוגע לניקיון הבית לפסח, ואם רצון הקב"ה שנעשה אותו השנה באופן אחר מן הרגיל, נעשה אותו באופן אחר מתוך שמחה וגיל ובוודאי יעלה לרצון יותר מבכל שנה. הלא כן היו כל הדורות כאשר בני ישראל היו להם אתרוגים ולולבים הרבה יותר חלשים משלנו, ואעפ"כ אין ספק שקיימו את המצוה הרבה יותר בהידור מאתנו, וזה מפני שהלב היה להם חם בקרבם מתוך ידיעתם שהם מקיימים רצון ה', וכשהאדם מקיים רצון ה' מה אכפת לו אם יש איזו נקודה או בלעטיל לאתרוגו.

על האדם לשנות בכל רגע את מהלך מחשבתו לפי רצון ה', ואם הוא חושש מעגמת נפש, יזכיר לעצמו שהקב"ה לא יעזבנו...

הצדדים מכניעים את רצונם לרצון ה', באמרם: "אם רצון הקב"ה שתהיה החתונה באופן כזה ואם רצונו שלא נאחל ברכת מזל טוב בהושטת ידיים, נעשה כן מבלי להתחכם", ומה שנעשה אז הוא שמרגישים דביקות גדולה בה' שמקורה בביטול וענווה וממילא באה עליהם השראת השכינה.

ומאיך אלו שהתחכמו וערכו חתונות רגילות מתחת לאפם של המשטרה ומשרד הבריאות, סופם היה אך ורק עגמת נפש וניתוק מאלוקים (אין כוונתנו למעשה מסויים, אלא לנקודת הדבר). וסיבת הדבר כי זהו הכלל הקיים ועומד בכל תחומי החיים, כל שהאדם בורח מרצון ה' ופועל לעשות רצונו ויהי מה, יוצא וידו על התחתונה, וכל שהאדם מבטל את רצונו מפני רצון ה' ומקבל רצונו באהבה, זוכה לקרבת אלוקים עצומה.

הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זיע"א¹⁷

השתטחות בריחוק מקום

הנה ידוע לנו גודל מעלות ההשתטחות על קברו של הצדיק, וכידוע מדברי הספרים הקדושים שהוא בסוד אדבקות רוחא ברוחא, והיינו שרוחו של המשתטח מתדבקת ברוחו של הצדיק והוא מקבל מזה תועלת גדולה.

ועוד ידוע לנו מה שהביא בספר הקדוש "מאור עינים" (ריש מסכת שבת) בשם הבעש"ט הקדוש שאפשר לקיים את ההשתטחות על-ידי לימוד דברי תורתו של הצדיק, וזה מפני שהצדיק הכניס רוח ממלאא בדברי תורתו, וכשהאדם מכניס את דברי תורתו בקרבנו, הוא נעשה ממילא דבוק בצדיק.

ועוד ידוע מה שאמרו צדיקים על מה שכתוב בגמרא בכמה מקומות כל תלמיד חכם שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה שפתותיו דובכות בקבר, שהצדיק יש לו תועלת גדולה כשעוסקים בדברי תורתו, כי בשמים הוא בבחינת עומד וכאשר עוסקים למטה בדברי תורתו הוא נעשה מהלך, ובשל כך הוא מכיר טובה לאלו שעוסקים בדברי תורתו.

סימנא מילתא הוא

והנה בשנה זו כאשר נגזר מן השמים שלא נוכל לנסוע לליזענסק ליומא דהילולא, ואף גם לאלו שהיו רגילים לנסוע, סימנא מילתא הוא שכך רצון שמים שנקיים השנה את ההשתטחות באופן של לימוד בדברי תורת הצדיק, ועלינו לקבל זאת בשמחה כמו שאמר רבא במסכת ברכות "וצריך לקבלינהו בשמחה".

הן ודאי שקל יותר לקבל הדבר בשמחה כאשר מבינים שיש לנו איזה רווח מכך, והלא כאן יש לנו כמה רווחים: הראשון שבאופן כזה של השתטחות אנו נשארים בישוב הדעת ואין אנו נטרדים מחמת טלטול הדרך, והשני כי על-ידי שמכניסים את תורת הצדיק בקרבנו אנו נעשים מקושרים לצדיק ומתעלים אל-על.

שייכות עם הצדיק

מקובל המעשה בתלמיד חכם אחד שבהגיעו לעולם האמת הכניסו אותו לגהינום כדי לכפר על כמה עבירות שעשה. כשהגיע יום השבת יצא מן הגהינום עם שביתת הגהינום, וכשהגיע מוצאי שבת ופקדו עליו לחזור לגהינום, סירב לחזור בטענה שהרבי ר' אלימלך עדיין סועד

"נועם אלימלך", הוא דן בענין ההיתר לשנות התפילה מנוסח אשכנז לנוסח ספרד כפי שהנהיג הבעש"ט הקדוש, ובתוך הדברים כתב: והנה אני לא הבנתי את הנוסחא הנ"ל (רוצה לומר, את המעלה היתירה שבנוסח ספרד), עתה הנה נא זקנתי הבנתי התועלת והמעלה של אותה הנוסחא עד שבלתי אפשרי להעלות על הכתב גודל מעלתה, גם אם הייתי מבטא בשפתי איני יודע בבירור אם היה אפשר שיבינו. אך צריך שיהיו המתפללים בנוסח הזה פרושים מדרכי העולם, הראשון מהפרישות שלא להוציא שקר מפיו ושלא להיות מקלל את חבירו אפילו בני ביתו בשום פעם, גם שלא יקפיד עליהם אפילו הקפדה בלב..."

גם שיהא מרגיש בעצמו באמת שאין לו שום מנוחה מדאגות וצרות ישראל, ולבו כואב ומיצר עליהם מבלי הפוגות, עד שמגודל הצער בלתי יכול להתאפק מלהתפלל עליהם בינו לבין עצמו, אף שאינו ראוי והגון בעיני עצמו להתפלל על כללות ישראל, ואפילו על שונאיו...

הא לנו מבין השיטים גודל מדרגתו של הרבי ר' אלימלך באהבת ישראל.

מסירות נפשו לאחיו מישראל

וראה זה מה שהעיד עליו בנו הרה"ק רבי אלעזר זיע"א בדבריו קצרי הכמות שבפתח הספר "נועם אלימלך": למען כבוד שמך הגדול תעשה ותקיים נא כל הברכות אשר תמיד על פה כבוד אבי מורי הורגלו להיות מברך ישראל ולמסור נפשו עליהם בכל עת ולבטל מהם גזירות רעות בתפילתו הנאמנה במסירות נפשו.

סעודה שלישית. שאלו אותו מה שייכות יש לו להרבי ר' אלימלך והרי לא הסתופף בצלו. אמר שהשייכות שלו היא במה שמעולם לא דיבר כנגדו. קיבלו את טענתו והמתינו לו עד שסיים הרבי את הסעודה שלו.

וכן כתב להדיא בספר "נועם מגדים" שאפילו מי שיש לו רק שייכות מועטה עם הצדיק (וכל שכן עם יש לו שייכות יותר גדולה), יכול לקבל תועלת גדולה מסעודה שלישית שלהם.

הללו עבדי ה'

אכן בטרם נכנס אל שער דברי תורתו של האי צדיק מפורסם, נביא קצת מגדלותו, וכמו שאמר הרה"ק מרוז'ין זיע"א וכלשון הפסוק "הללו עבדי ה' הללו את שם ה'".

הן גודל אהבתו של הרבי ר' אלימלך לאחיו מישראל ידועה ומפורסמת, כאשר סיגף את עצמו כדי שיוכלו לעבוד את בוראם במשך כל הדורות עד ביאת המשיח. וכבר התבטא פעם הרה"ק רבי שלמה מבאבוב זיע"א לאמור שאם רואים היום חסידישער איד עם זקן ופיאות, הרי זה מכוחו של הרבי ר' אלימלך.

הרה"ק מאפטא זיע"א אמר שהתפילות של כל העולים עולים השמימה דרך ליזענסק, וזה מפני שהרבי ר' אלימלך זיכך את מקומו עד שמי השמים וסלל משם דרך לעליית התפילות.

לבו כואב ומצר על בני ישראל

באגרת הקודש מרבי אלעזר מליזענסק בשם אביו הנדפס בסוף הספר

פיו הוריש להרה"ק מאפטא, ואת הלב הותיר לעצמו.

כששמע זאת ה'שפת אמת', אמר: לכאורה יש לתמוה שהרי רואים אנו שהרבי ר' אלימלך היה טופח על מנת להטפיה, עד שממילא עברו עיניו ופיו אל תלמידיו הקדושים, ואם כן מדוע הותיר את לבו לעצמו? אין זה אלא שנתכוון החידושי הרי"ם לומר שאף אחד לא היה ראוי למדריגה זו.

שכר מצוה מצוה

בספר "אמרי יהודה" 18 כתב כי ידוע על סיבת בואה של נשמת הרבי ר' אלימלך לעולם, כי פעם הלך אביו עם סכום כסף גדול שחסך לעצמו כדי לעשות איזה משא ומתן עם אדון נכבד, ובדרכו נודע לו שישנה משפחה יהודיה ששמו אותה בבית האסורים עבור שלא העלו דמי חכירה לפריץ, לקח את כל סכום הכסף שבידו, העבירם לידי הפריץ ופדה אותם. מעשה זה עורר רעש גדול בשמים ובזכותו הוליד את הרבי ר' אלימלך.

ואפשר שמפני כך היה הרבי ר' אלימלך גדול כל-כך באהבת ישראל שלו, שהרי בא לעולם בשכר מצוה זו שעשה אביו בגילוי אהבתו לישראל, ושכר מצוה מצוה, כך שזכה להביא לעולם על-ידי בנו גילוי יותר גדול באהבת ישראל.

וכך הקפיד הרה"ק בעל "תפארת שלמה" זיע"א שידפיסו את ספרי ה"נועם אלימלך" בהקדמה זו דווקא, והתבטא: חביבה עלי שורה זו יותר מכל החיבור, כי בשורה זו הבן מעיד על אביו שמסר את נפשו לאחיו מישראל.

באחת מסעודות ההילולא שערך האדמו"ר רבי יעקב מפשעווארסק זיע"א לכבודו של הרבי ר' אלימלך, התאחזה השעה והיו שביקשו כבר להתפזר וללכת לדרכם. אמר להם האדמו"ר מפשעווארסק: "מה אתם ממהרים? הוא עשה כל-כך עבורכם. הוא התענה וסיגף עצמו בלי סוף בשבילכם. מותר לכם לתרום מעט מזמנכם כדי לדבר מגדולתו ועוצם קדושתו".

לבו של הצדיק מי יירשנו

בספר "מאיר עיני הגולה" מובא שה'חידושי הרי"ם' זיע"א היה מדבר הרבה בגדולת הרה"ק מאפטא זיע"א. פעם אמר: "לא ראיתי מעולם פה מוכשר לומר תורה כפיו של הרה"ק מאפטא".

לימים מסר נכדו הצדיק רבי פנחס מפילץ זיע"א את ביטויו להרה"ק ה'שפת אמת' זיע"א, וסיפר שזקנו סיים אז: אין זה פלא שהיה לו להרה"ק מאפטא פה מוכשר כזה, שהרי שלושה אברים היו לו להרבי ר' אלימלך, עיניים פה ולב, את עיניו הוריש להרה"ק מלובלין זיע"א, את

¹⁸ על התורה להגה"צ רבי יהודה סג"ל ראזנער זצ"ל הי"ד, אבד"ק סעקילהיד. הנהיג ישיבתו ברמה והעמיד תלמידים הרבה גדולי הדור האחרון ביניהם האדמו"ר מתולדות אהרן זצ"ל האדמו"ר מוויזשניץ-מאנסי זצ"ל, האדמו"ר רבי אברהם מפייטסבורג ואחיו הגיעו ללמוד בישיבתו מאמעריקא הרחוקה.

אינני מיורדי הים

זקנו הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זיע"א אצל הרבי ר' אלימלך כשאמר תורה לתלמידיו בליל שבת, ושמע אותו מוכיח את תלמידיו בדברים כדרכונות ומעורר את לבם בתשובה ובהתקרבות לה'. תמה על כך הרה"ק מסאסוב שהיה אוהבן של ישראל (כנודע עם גודל עבודתו בפדיון שבויים), וחשב בלבו שטוב היה לו היה הרבי ר' אלימלך מדבר טוב על ישראל ולא מדבר עליהם דברי תוכחה כאלו. הציע את תמיהתו בפני הרבי ר' אלימלך ושאל אותו מדוע אינו מליץ טוב על ישראל.

נשא הרבי ר' אלימלך את משלו ויאמר: מעשה בחייט מומחה שהיה צריך לתפור בגד חדש למלך, הגיע אל הארמון לקחת את מידות ארכו ורחבו של המלך, וכך אמר למלך: יסלח לי אדוני המלך ויגביה את ידו הימנית ולאחר מכן השמאלית, וכעת יסתובב כדי שאוכל לראות את מידת גבו, ובבקשה מכבודו יעמוד זקוף ולא כפוף כדי שיהיו המידות מדוייקות...

אמר הרבי ר' אלימלך להרה"ק מסאסוב: דמה בנפשך מה היה נעשה לחייט זה אם היה נכנס סתם אל המלך ואומר לו: "זקוף עצמך ואל תעמוד כפוף!" הלא בוודאי היו משליכים אותו לכלבים, ומדוע לא הענישו אותו הפעם, ואדרבא, עוד שילמו לו טבין ותקילין ואף נתנו לו שבח ותהילה? התשובה היא כי כאשר צריכים לתפור בגד למלך, זהו כבודו של מלך שיצא הבגד מתוקן ומדוייק לפי מידותיו של מלך.

סיים הרבי ר' אלימלך: כל ישראל בני מלכים הם, ולכן מדברים אודותם ומדברים

בשנת תקל"ז לאחר עליית הצדיקים הרה"ק מוויטעבסק והרה"ק מקאליסק זיע"א לארץ ישראל, נכנס אחד מתלמידיו של הרה"ק מוויטעבסק אל הרבי ר' אלימלך, ובדברו אתו על אודות עליית הצדיקים לארץ ישראל, שאל אותו הרבי ר' אלימלך אם שייך במציאות לנסוע לארץ ישראל רק דרך היבשה או שזקוקים לעבור גם בים. ומשהשיב לו שאי אפשר אלא חייבים לנסוע דרך הים השחור, אמר הרבי ר' אלימלך בצער: "אם כן לא אוכל לנסוע אל רבך, שהרי אמרו במסכת ראש השנה 'יורדי הים כיחידים דמו' ואיני יכול לעשות את עצמי כיחיד אף לא לרגע אחד, כי בכל עת ובכל שעה אני חייב להיות מקושר עם בני ישראל ולהמשיך להם השפעה".

יושב על קברו

באחת מנסיעותיו של הרה"ק בעל 'תפארת שלמה' זיע"א לציון קדשו של הרבי ר' אלימלך, עבר דרך קראקא. שאל אותו המרא דאתרא הגאון רבי שמעון סופר זצ"ל מדוע הוא נוסע דווקא לליזענסק והלא כאן בקראקא טמונים צדיקים רבים שאפשר להתפלל על ציונם. ענה לו התפארת שלמה: כל הצדיקים הטמונים כאן אין להם כבר שייכות לזה העולם, אבל הרבי ר' אלימלך עומד על קברו מוכתר בטלית ותפילין ושומע בקשותיהם של בני ישראל ומברך אותם.

זהו כבודן של בני מלכים

הגה"ק ה'מנחת אלעזר' ממונקאטש זיע"א הביא בספרו "דברי תורה" שפעם היה

וכשנתעורר שאלו אותו לפשר התעלפותו. אמר שראה את הרבי שוכב במיטה והמיטה מרחפת באוויר, והנה לידו עומד איש גדול, ושניהם מדברים זה לזה, כאשר מפיותיהם ניתזים שביבי אש.

באותו בוקר, כשסעדו תלמידי הרבי ר' אלימלך עם רבם, שאלו אותו מי היה האיש שנראה בחדרו. אמר להם: זה היה אברהם אבינו ועסקנו יחד במאמר בספר נועם אלימלך.

ישראל ערבים זה לזה

כעת נביא מאמר מליקוטי שושנה שבסוף הספר "נועם אלימלך". בגמרא (גיטין ז, א) איתא: "מי שיש לו צעקת לגימה על חבירו (יש לו סיבה לצעוק על חבירו מפני שלקח לו את מזונו) ודומם, הקדוש ברוך הוא עושה לו דין". כתב הרבי ר' אלימלך: נראה לי הפירוש, מפני שהאדם יש לו להתפלל תמיד בעד חבירו, שלעצמו אין יכול לפעול כל כך, שאין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים (ברכות ה, ב), אבל על חבירו הוא נענה מהרה, וכל אחד יש לו להתפלל בעד חבירו, ונמצא זה פועל לזה חפצו, וזה לזה, עד שכולם נענים. וזהו שאמרו (שבועות לט, א) 'ישראל ערבים זה לזה', פירוש עריבין לשון מתיקות כמו (שה"ש ב, יד) 'וקולך ערב', מפני שממתיקין זה לזה בתפילתם, שמתפללין כל אחד בעד חבירו ועל ידי זה הם נענים, ועיקר התפלה היא במחשבה מפני שבמחשבה יכול בנקל להתקבל תפילתו בעבור שאין עליה קטרוג. וזהו פירוש כל מי שיש לו צעקת לגימה על חבירו, שצועק בשביל חבירו שאין לו פרנסה. ודומם, פירוש שמעלה תפילתו

אליהם בכבוד הגדול ביותר, אבל כדי לעשות חלוקא דרבנן לרמ"ח אבריהם מוכרח אני להעמידם בדרך התורה, ועל כן חייב אני לומר להם עמדו זקופים ולא כפופים, וזהו כבודם.

החברותא של הצדיק

בענין גדול קדושת הספר "נועם אלימלך" סיפר הרה"ק מקלויזנבורג זיע"א המעשה דלהלן: פעם התאספו תלמידי הצדיק ונדברו יחד שלא להניח לאף אחד בעולם לשמש את רבם, ורק הם ישמשוהו משך כל שעות היממה, וכך יוכלו להתבונן מקרוב בשגב עבודתו. הטילו גורל עבור חלוקת התפקידים ביניהם, והנה נפל גורלו של הרה"ק בעל מאור ושמש זיע"א להכין לרבו את הקאווע קודם התפילה.

היה המאור ושמש עומד עם המשקה ליד דלת חדרו של הצדיק, וכשהיה הצדיק פותח את הדלת היה מגיש לו את המשקה. והיה עומד כך משך כל הלילה, כי לא היה יודע מתי יפתח הצדיק הדלת, פעמים שהיה מקדים ופעמים שהיה מאחר.

פעם אחת נפלה תנומה על עפעפיו הקדושים של המאור ושמש וכשנתעורר חשש שמא פתח הרבי את דלתו והמתין שיגיש לו את המשקה. חיכך המאור ושמש בדעתו אם לפתוח את הדלת אם לאו, לבסוף החליט שהוא מוכן לסכן הן את העולם הזה והן את העולם הבא והעיקר שלא למנוע מהרבי את המשקה שלו. פתח את הדלת ומיד נפל ונתעלף.

בני הבית נגשו לעוררו מעלפוננו,

וזקוקים לישועה. לך לשפוך צקון שיחך לפני הבורא וכך ייושעו כולם. וכך הווה, הוא התפלל לישועת ה' ונתגלגלו הדברים ושחרר מחובת הגיוס ויחד עמו שוחררו עוד הרבה מבחורי ישראל.

בורא רפואות נורא תהילות

עוד נקריא מאמר בעניינא דיומא מרבינו הקדוש בעל נועם אלימלך בליקוטי שושנה בעודנו משתטחים על ציונו על-ידי לימוד דברי תורתו: פדות שלח לעמו צוה לעולם בריתו (תהלים קיא, ט). דהנה הבורא ברוך הוא שולח רפואה קודם המכה, ומה הוא הרפואה? היינו תהילותיו ושבחיו שאנחנו משבחים ומפארים את שמו הגדול ותורתו הקדושה, וזהו 'בורא רפואות' על ידי 'נורא תהילות', מחמת תהילותיו הנוראים הם הרפואות, וזהו 'פדות שלח לעמו', היינו שהשם יתברך ברוך הוא שלח מקודם פדות מכל צרות ומכות קודם למכה, היינו על ידי ש'צוה לעולם בריתו', דהיינו התורה היא הרפואה השלוחה לנו קודם לכל דבר המגינה ומצילה עלינו ועל כל ישראל אמן*.

הלא דיבורים קדושים אלו באים לנו כמים קרים על נפש עייפה, שהרי הם מלמדים אותנו כי גם במציאות זו אשר כל בית ישראל זקוקים לישועה, יש לנו עצה לשבח ולפאר את הקב"ה על-ידי סיפור תהילותיו ולימוד תורתו הקדושה.

כף של קינוח סעודה

בספר "ראש גולת אריאל" הובא כי בימי מלחמת העולם הראשונה, באה הידיעה כי החללים שנופלים מקרב בחורי

בעולם המחשבה. הקדוש ברוך הוא עושה לו דין* פירוש שפועל רצונו הטוב ונענה בתפילתו*.

רצון יראיו יעשה

עוד יסוד נפלא כתב הרבי ר' אלימלך בליקוטי שושנה על הפסוק (מהילים קמה, ט) "רצון יראיו יעשה ואת שועתם ישמע ויושיעם" והוא נוגע לדין לאור המצב שאנו שרויים בו: נראה לתרץ על שמתחיל בלשון יחיד ומסיים בלשון רבים, וגם כפל הלשון. לפי שהצדיק אינו מתאוה לשום דבר ברצונו, כי הוא כל כך במדרגתו הקדושה שאין לו תאוה לשום דבר, אך מהיכן בא זה שהצדיק צריך לפעמים לאיזה דבר, למזון או למלבוש או לכסף וזהב והדומה להם, זה הוא הכל לצרכי העולם, שהעולם צריכים לכל זה תמיד ומתאווים להם תמיד ומתפללים עליהם, רק שאין כח בידם להיותם נענים בתפילתם מפני שאין כח בתפילתם לעלות למעלה, וכשהצדיק צריך גם כן לאותו דבר ומתפלל עבורו ותפילתו הזכה עולה בלי שום פגע, אזי נאחזין כל תפילות ישראל באותה התפילה ונענין כל ישראל בזכותו*. וזו היא פירוש 'רצון יראיו יעשה', פירוש השם יתברך ברוך הוא עושה רצון להצדיק שיהיה צריך לאיזה דבר ויתאוה לה, כדי 'ואת שועתם ישמע ויושיעם', שישמע תפילת הציבור ויושיעם*.

מסופר על בעל "בנין דוד" זיע"א שבבחרתו ביקשו לגייסו לצבא והיה שרוי בשל כך בסכנה גדולה, הלך אל הגה"ק משינאווא זיע"א. אמר לו הגה"ק: מן השמים הביאו עליך הצרה הזאת, כי הרבה מבחורי ישראל נמצאים באותה צרה

למה פני הבעל דבר רעים

איש חסיד הציע בפני רעיון נפלא:
 הרה"ק מבארדיטשוב זיע"א סיפר שפגש את
 הבעל דבר בערב סוכות וראה את פניו
 עצבות, שאל אותו: למה פניך רעות היום?
 אמר לו: הלא כל השנה אני עמל ומתייגע
 לפתות את בני ישראל ולהכשילם, והנה
 הגיע לו חודש אלול ומחקן את כל העבירות
 שלהם על-ידי תשובה ותפילה וצדקה, ואיך
 תרצה שלא אהיה עצב היום! ואם לא די בכך
 – הוסיף הבעל דבר – הלא כעת יגיע חג
 הסוכות וישלחו חיציים בעיני על-ידי נטילת
 ארבעת המינים, ומה אעשה?

אמר לו הרה"ק מבארדיטשוב: עצה
 גדולה יש לי עבורך, הנה כעת צריך לבוא
 ספינה מלאה אתרוגים לבני המדינה, הטבע
 את הספינה בים וממילא לא יהיו אתרוגים
 לבני המדינה ותחסוך את כל הצער של
 הגירא בעינא דשיטנא'.

הבעל דבר שמח שמחה גדולה לשמע
 עצה זו ואכן הלך מיד והטביע את הספינה.
 אולם למעשה היה גוי אחד שניצל מהספינה
 והביא עמו תיבה מלאה אתרוגים מהודרים.
 כשסיפר ליהודי אחד מבני המדינה על
 האתרוגים שנמצאים עמו, אמר לו היהודי:
 היודע אתה מה תוכל לעשות עם אתרוגים?
 הלא יקנו אותם ממך עבור כל הון דעלמא!

הגוי הלך לרבנים למכור להם את
 האתרוגים כשהוא מקבל תמורתם הן עתק,
 והאתרוגים חולקו מיד לכל ערי ישראל,
 אתרוג אחד לכל עיר. ומשנתפשטה הידיעה
 על כך, שמחה וששון ליהודים... ביום
 ראשון של סוכות עמדו היהודים שבכל עיר

ישראל הולכים ומתרבים מיום ליום ר"ל
 ונדכאה נפש בית ישראל עבור הידיעה.
 אמר אז הרה"ק ה'אמרי אמת' זיע"א
 למקורביו: הבה ואספר לכם מעשה שהיה
 עם הרבי ר' אלימלך.

פתח וסיפר: בשנתו האחרונה של
 הרבי ר' אלימלך עלי חלד, ריחפה גזירה
 נוראה על בני ישראל. אחד מצדיקי הדור
 ביקש אז לפעול לביטול הגזירה ועשה
 לשם כל סיגופים נוראים. שלח הרבי
 לבקש ממנו להפסיק את סיגופיו וצוה
 למסור לו בשמו כדברים האלה: הנה אני
 הולך כעת להסתלק מן העולם ושם
 בעולמות העליונים אשתדל לביטול
 הגזירה.

הצדיק פסק מסיגופיו לאור בקשת
 הרבי ר' אלימלך, ואכן הרבי ר' אלימלך
 עלה מיד לאחר מכן בסערה השמימה, אך
 עברו ימים מרובים וטרם בטלה הגזירה.
 התפלא אותו צדיק היתכן שהרבי ר'
 אלימלך אינו מקיים את הבטחתו?!
 התחיל שוב להסתגף כדי לפעול לביטול
 הגזירה. עד שנגלה אליו הרבי ר' אלימלך
 ואמר לו: דע לך, שיש כמה דברים
 שבעולם התחתון נדמים כרעים, אבל
בעלמא דקשוט רואים בבירור שהם כולם
טוב וחסד, והרי גזירה זו ככף של מיני
 מתיקה שמגישים בסוף הסעודה.

הפטיר ה'אמרי אמת' בדברו אל
 מקורביו: כולנו דוויים וכואבים על הצרה
 הקשה הפוקדת את בחורי ישראל, אך דעו
 שגם מה שנראה כאן כרע, בעלמא דקשוט
 הוא נראה כטוב גמור.

את הש"ס ורקדו לכבודה של תורה. אולם עדיין מתבקש היה שייצאו בני ישראל מבחינת ה'מצות אנשים מלומדה', על כן הביא הקב"ה מציאות כזו לעולם, אשר בהכרח לא יוכלו בני ישראל לקיים את המצוות באופן של מצות אנשים מלומדה, שהרי כל דבר כרוך מעתה בקושי והתאמצות, מנין לתפילה, מקווה לטבילה, וקל וחומר הזהירות שלא להזיק לאחרים במישרין או בעקיפין אשר לפעמים הוא דורש לשבת בדד שבועיים ימים, דבר שאינו קל בכלל. **כל מצוה מתקיימת מעתה בלב מלא אהבה ותדווה...**

וכפי שאמר הרבי ר' אלימלך מדובר בכף של מיני מתיקה, וכיון שהדבר גורם שיקיימו מעתה את התורה והמצוות בלב חם, אין זה אלא טוב, ואמנם יכולים כבר לומר למלאך המשחית 'הרף', ובוודאי הרבי ר' אלימלך משקיף עלינו ומתחנן לפני כסא הכבוד שנוכה לישועה ורפואה במהרה בימינו אמן.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

ועיר בתורות ארוכים לזכות לקיים מצות נטילת לולב, ולבם מלא חדוה והודיה לה' יתברך על שזיכה אותם גם בשנה זו לקיים מצוה חשובה זו...

בחול המועד סוכות פגש הרה"ק מבארדיטשוב שוב את הבעל דבר והפעם פניו נפולות יותר מבראשונה, שאל אותו הרה"ק מבארדיטשוב: מדוע גם היום רעות פניך? הלא עצה גדולה נתתי לך וקיימת אותה! אמר לו הבעל דבר: מדוע רימיתני? והלא רק הריעות לי, כי אם עד עכשיו קיימו בני ישראל את המצוות רק מצות אנשים מלומדה, **עכשיו שטבעתי את ספינת האתרוגים בים והגיע לידיהם רק אתרוג לעיר בדרך לא דרך, התעוררו רגשות הקודש שלהם וקיימו את המצוה בנפש חפצה ובלב בוער בלהבת אש קודש, ואיה אסתיר כעת את פני מרוב בושה וכלימה...**

ולדידן: חורף נפלא עבר עלינו עם שפע של מי גשמים ושפע של מי התורה, כאשר בני ישראל בכל תפוצות העולם סיימו

מדור הילולא דצדיקיא

הגאון רבי יואל ב"ר שמואל סירקיש הבית-חדש זצ"ל

נסתלק לגנוי מרומים ביום כ' באדר ה'ת'

לקראקא.

רפאות תהי לשריך

הלכתא כוותיה

צדיקי החסידות היו מסתמכים והולכים על פסקי הב"ח בין לקולא ובין לחומרא, והמפורסם הוא פסק הב"ח המתיר 'חדש' בזמן הזה בתבואה של גויים כנגד פסק השולחן ערוך. כי הנה בשו"ע או"ח (סי' תפט ס"י) פסק: "אסור לאכול חדש אף בזמן הזה, בין לחם בין קלי בין כרמל, עד תחילת ליל י"ח בניסן; ובארץ ישראל, עד תחילת ליל י"ז בניסן". ושוב פסק כן ביו"ד (רצג ס"ב): "איסור החדש נוהג בין בארץ בין בחו"ל, בין בשל ישראל בין בשל עובד כוכבים".

ויצא הב"ח כנגד פסק זה בהוכיחו מסוגית הש"ס והראשונים שאין איסור חדש בתבואת גויים, וכך כתב: "אמנם המנהג פשוט במלכותינו לנהוג היתר, ואף גדולי התורה שהיו לפנינו, מהר"ר שכנא ז"ל ומהר"ר שלמה לוריא ז"ל ותלמידיהם, לא היו אוסרין, ושותין השכר שנעשה מתבואה שלא התיירו העומר, זולת מקצת חסידים מקרוב נזהרו באיסור זה. ואני בימי חורפי בלמדי מסכת קידושין לפני שלושים שנה, שמתי אל לבי לעיין בהוראה זו, וראיתי שאינה הלכה פסוקה, ושאלתי את המאור הגדול כמוהר"ר ליבא ב"ר בצלאל ז"ל

נחשב לאחד מגדולי רבותינו הן בגלל חיבורו על הטור והן בגלל הגהותיו על הש"ס. והרי כלל הוא בידינו שכל חיבור שנתקבל בכל הפוזות ישראל כנכס צאן ברזל, סימן הוא שמחברו עסק בתורה לשמה ולמד בקדושה ובטהרה.

הן כך דיבר בקדשו הרה"ק רבי פנחס מקארין זיע"א: כל חולה שהיה נכנס בדי' אמותיו של הב"ח בשעה שהיה עוסק בתורה, היה מתרפא. וסיבת הדבר כי כל החולאים באים מקליפות וקטרוגים, והב"ח בעת לימודו היו דברי תורתו שמחים ומאירים כנתינתם מסיני, וממילא היו מתבטלים כל הקליפות והקטרוגים וכל החולים היו מתרפאים כפי שנתרפאו כל החולים במעמד הר סיני.

הרה"ק רבי חיים חייקל מאמדור זיע"א אמר: לכן נתקבל שמו בעולם על שם חיבורו "בית חדש", משום שבהסתלקותו מן העולם החזיר את נשמתו טהורה ונקיה כפי שהיתה בעת ירידתה לעולם – בית חדש.

אף הבעש"ט הקדוש בחר להעמיד את משכנו במעזיבוז משום שהרגיש את הרושם דקדושה שהותיר שם הב"ח, בשכנו שם כמאה שנים קודם לכן, בטרם עבר

באזניו: היות שנפסק בבית דין הגדול שבשמים כשיטת הב"ח להתיר תבואה חדשה של גויים בחו"ל, לכן אם לא תאכל מה'קאשע', אכריז עליך שאתה 'זקן ממרא'.

עוד הביא הגאון רבי שלמה זלמן עהרנרייך זצ"ל אב"ד שמלויא משם הגה"ק רבי שמשון מאוסטראפאלי זיע"א שכתב: על-ידי פלפולה של תורה מכלים את החיצונים, והב"ח בפלפולו להתיר חדש של גויים בחו"ל, כילה וביער את כל החיצונים שהיו בכל סביבותיו עד ארבע מאות פרסה.

על מזבח הדפוס

כשהב"ח ביקש להדפיס את ספרו, פנה הגאון בעל מגלה עמוקות זצ"ל אל המדפיס בלאט והורה לו שלא להדפיסו, ואכן המדפיס דחה את הדפסת הספר עוד ועוד על-פי הוראתו של הגאון, וכבר עבר שנה תמימה ועדיין לא עלה על מזבח הדפוס.

אז עלה בדעתו של הב"ח שראוי לו לבקש הסכמה לחיבורו מהמגלה עמוקות. שלח לבקש ממנו הסכמה, אך הגאון סירב ליתן לו. שלח לו לבקש בשנית ושוב סירב ליתן לו. התעורר לו לב"ח טינה בלבו על המגלה עמוקות, ומחמת טינה זו, חלה בנו של המגלה עמוקות והגיע לשערי מות ר"ל.

בכה המגלה עמוקות והתפלל על בנו, עד שנגלה אליו אליהו הנביא ע"ה ואמר לו, כי באה לו צרה זו מחמת הטינה שיש לו לב"ח עליו, ואם לא יפייס את הב"ח לא יוכל הבן להשאר בין החיים.

שלח המגלה עמוקות לפייס את

(המהר"ל מפראג), והצעתי לפניו מה שהעליתי במצודתי, גם לפני שאר גדולי התורה, ולא היה מי שסתר את דברי.

וסיים הב"ח את דבריו בלשון דלהלן: "ולכן אין לשום גדול להורות הוראה לאיסור היפך המנהג שנהגו על פי גדולי ישראל להתיר, ומי שרוצה להחמיר לעצמו, מידת חסידות הוא ולא יורה לאחרים דלא ליתי לאינצויי, ודוקא במי שהורגל בשאר פרישות ומפורסם לחסיד רשאי לנהוג לאיסור גם בזה".

מן השמים הסכימו כמותו

ואכן הבעש"ט הקדוש היה מורה לנהוג בזה כשיטת הב"ח, ולאחריו הורו כן גם תלמידיו זיע"א, וכן סיפר הגה"צ רבי אלחנן הלפרין זצ"ל אבד"ק גאלדערס גרין שבלאנדאן (שיחתן של עבדי אבות) שהבעש"ט הקדוש שאל בחלומו הלכה כמאן בענין תבואה חדשה של גויים בחו"ל, והשיבוהו שארבעים יום קודם פטירת הב"ח ציננו את הגיהנום לכבודו ולכבוד מה שפסק להתיר חדש של גויים בחו"ל. בקומו משנתו צוה הבעש"ט להביא לו שכר העשוי מתבואה חדשה ושתה אותו, באמרו: כדאי הוא הב"ח המתיר חדש בזמן הזה בחו"ל לסמוך עליו.

ועוד סיפר: בילדותי שמעתי מפי מגידי אמת, שפעם התיישב גדול אחד על שולחנו הטהור של הגה"ק מצאנז זיע"א, והגה"ק כיבדו במאכל 'קאשע' (כוסמת) לאות חיבה וידידות. מיאן גדול זה לאכול מפני שהיה מעורב בזה חדש האסור באכילה לפי השולחן ערוך. לחש לו הגה"ק מצאנז

הסכים עמהם הב"ח וביקש להכניס את התובע. משנכנס התובע, ביקש ממנו להודות שזייף את השטר, אך התובע סירב להודות. חשב הב"ח שהוא מתבייש להודות על איזולתו בפני כל הדיינים, ביקש מהם שייצאו ואז פנה שוב אל התובע להודות, ומשראה שעדיין הוא מתמהמה, אמר לו הב"ח: "אם תודה על האמת, מבטחני אני לך שתהיה עמי במחיצתי".

ויהי הדבר לפלא, כאשר מיד לאחר גמר דין זה, יצתה נשמת הב"ח בטהרה, כאשר נראה היה כאילו המתין להוציא פסק-דין זה לאורה על מנת שיוכל לעלות השמימה.

הצלת רשעים מן הגהינום

סיפרו הצדיקים שכאשר עלה הב"ח השמימה, באו הרשעים שבגיהנום בטענה, כי הנה בדרך כלל כאשר הצדיקים עולים למעלה בכבוד עת קצם, הם עוברים דרך הגהינום ומושכים מן הגהינום כמה מן הרשעים, אבל הב"ח מאחר שלא היה לו שום חטא, לא רצו להעבירו דרך הגיהנום, וטענו הרשעים שאינם מסכימים לכך כי רוצים הם שיעבור דווקא דרך הגהינום וימשוך כמה מהם החוצה.

יצא אז כרוז מן השמים שיבדקו אם בכל זאת עבר הב"ח על איזו עבירה כדי שיוכלו להעבירו מחמתה דרך הגהינום. לפתע בא איזה מלאך שדוף וסיפר: פעם עמדה בשוק עגלה שהיתה קשורה לשור וחמור, וכשעבר הב"ח עם מגבעתו המיוחדת, נפחדו השור והחמור ממנו ונעו קצת מחמת הפחד (ולגירסא אחרת נתעטש

הב"ח, אך הב"ח לא רצה להתפייס ושטח את טענתו כנגד המגלה עמוקות מדוע אינו רוצה להסכים על חיבורו, וכי דברים שאינם ראויים מצא בו?!

השיב לו המגלה עמוקות: אינני רוצה להסכים על חיבורך כי שמעתי כרוז מן השמים שכאשר ידפיסו את חיבורך תסתלק מן העולם, ורצוני שתאריך ימים על האדמה.

שלח הב"ח להודיע לו: בהדי כבשי דרחמנא למה לך? באתי לעולם בשביל חיבורי זה ומבקש אני את הסכמתך!

סבר המגלה עמוקות וקיבל, העניק לב"ח הסכמה על חיבורו והחיבור עלה על מזבח הדפוס. ואכן אז תיכף חלה הב"ח ונפל למשכב והורה לדיינים שבביתו שידונו מעתה דיני תורה בלעדיו.

הוצאת פסק דין לאור קודם הסתלקותו

יום אחד נכנסו שני אנשים להתדיין בעוד הב"ח שוכב בחליו, כאשר האחד תובע את חברו שש מאות זהובים בשטר חתום כדת וכדין עם שני עדים כשרים, והשני צווח ככרוכיא שהשטר מזוייף. כששמע הב"ח את הקולות, ביקש לדעת על מה נסוב הדין-תורה.

משסיפרו לו הדיינים, פסק את פסקו על אתר כי השטר מזוייף. הביעו הדיינים את תמיהתם בפניו, שהרי שטר חתום הוא ואיך אפשר לטעון כנגדו שהוא מזוייף, ואף אם יאמר שרואה הוא בעיני רוחו שהוא מזוייף, הלא כלל הוא בידינו שתורה לא בשמים היא.

כל השערים עד שהגיע לכאן וזכה שיבואו יהודים יראים ושלמים ויברכו עליו לאכלו בקדושה וטהרה, כיצד זה תקילו ראש לאסרו דלא כהב"ח?

בשרות אתרוגי קורפו

בשו"ת **אבני נזר** (חור"ם סי' קטו) בעסקו בענין אתרוגי קורפו (איי יון) שיש בהם חשש הרכבה כתב: והנה שמעתי שהרבי [ה'חזוה'] **מלובלין** זצוקלה"ה שיבח הקורפי, וזה היה עמוד גדול לסמוך, כי מסתמא צפה ברוח קדשו שאינם מורכבים, ובוודאי העולם סומכים עליו ועל כן יוצאים לכתחילה בהקורפו.

אולם זאת שמעתי ברור, שמה שחסדי פולין אינם נזהרים באיסור חדש, נצמח מחמת כי בבית הרבי מלובלין זצלה"ה היו נותנים על השולחן כוסמת של חדש, כי הרבי אמר מאחר שזקנו הב"ח התיר, אין לו לחוש (עי' ב"ח יו"ד סי' רצ"ג), ועל כן יוכל להיות שעל כן לא חשש הרבי מלובלין זצלה"ה גם כן לחשש מורכב, מאחר שהב"ח התיר בתשובה (סי' קל"ה) המורכבים שמראיהם מראה אתרוג, היינו שמרכיב ענף אילן אתרוג בתוך אילן לימוני ואף שיש בו ריח לימוני, ואם זה היה טעמו מן הדין עלינו לחוש לשיטת רוב אחרונים החולקים על הב"ח בזה...

הב"ח ונפחדו מחמת העיטוש), ונמצא שיש בידו גרם איסור הנהגת כלאים.

ציננו את הגהינום ארבעים יום כאמור למעלה, ואז נכנס הב"ח אל הגהינום כשהוא צונן לשעה וחצי והציל ממנו כמה נשמות...

לאחר מכן, כשהגיע הב"ח לישיבה של מעלה, נעשה שם רעש גדול בעבור שהתיר חדש בתבואת גויים בחור"ל, וכיבדו אותו לשאת דרשה בסוגיא זו להוכיח את שיטתו מתורה שבעל פה. הב"ח עלה לשאת את דרשתו, ונמשכה דרשתו במשך שלושים ימים תמימים.

התרת עוף על-פי פסק הב"ח

פעם התעוררה שאלה על כשרותו של עוף אצל הרה"ק **רבי דוד מלעלוב** זיע"א, ולאחר משא ומתן נתברר שההלכה תלויה בין הב"ח שמתיר לשאר פוסקים שאוסרים. ביקשו האנשים להחמיר כשיטת שאר הפוסקים ודלא כהב"ח.

אמר להם הרה"ק מלעלוב: כשהתרנוגלת מטילה ביצים, לא כל הביצים מצליחות, ואף אלו שמצליחות ומגדלות אפרוחים, הלא הרבה מן האפרוחים מתים בקטנותם, ואף אלו שנותרים בחיים, רק מעט מהם מגיעים לקהל החרדים, ואף מיעוט זה, חלק גדול ממנו נפסל בעת השחיטה, והנה כאשר נתמזל מזלו של תרנגול זה ועבר את

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

טעמו וראו כי טוב ה'

שמחים אנו להודיע שמתקיים שיעור

במסכת שבת

במסגרת דף היומי

בשטיבלאך בבית מדרש המרכזי (חדר ב')

קרית צאנז ירושלים עיה"ק

רחוב דברי חיים 4

מפי המג"ש הרב שמעון שפיצער שליט"א

כל ימי השבוע מיום ראשון עד יום חמישי

בשעה 6:00 בערב

המארגנים